

IZBA CYWILNA

Biuletyn Sądu Najwyższego

2013

11

Redakcja
Jacek Gudowski
Elżbieta Stan-Stanik

Współpraca
Robert Bełczącki, Radosław Cebeliński
Mateusz Grochowski, Przemysław Gumiński
Radosław Nowaczewski, Elżbieta Szczepanowska
Arkadiusz Turczyn, Stanisław J. Zabłocki
Andrzej Zielony

przy udziale

LexisNexis Polska Sp. z o.o.

Ochota Office Park 1, Al. Jerozolimskie 181, 02-222 Warszawa,
tel. 22 572 95 00, faks 22 572 95 68

Infolinia: 22 572 99 99

www.lexisnexis.pl; e-mail: biuro@lexisnexis.pl

Księgarnia Internetowa dostępna ze strony www.lexisnexis.pl

UCHWAŁY

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy we Wrocławiu postanowieniem z dnia 19 kwietnia 2013 r., II Cz 582/13, zagadnienia prawnego:

„Który z organów sądu powszechnego – prezes sądu, czy dyrektor sądu – jest właściwym organem reprezentującym sąd jako jednostkę organizacyjną Skarbu Państwa w postępowaniu związanym z egzekucją należności sądowych?”

podjął uchwałę:

W sprawach o egzekucję grzywien, kar pieniężnych, opłat sądowych i kosztów postępowania w sprawach cywilnych organem właściwym do reprezentacji Skarbu Państwa jest prezes sądu, a nie jego dyrektor.

(uchwała z dnia 10 października 2013 r., III CZP 49/13, J. Gudowski, I. Gromska-Szuster, Z. Kwaśniewski)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Apelacyjny w Gdańsku postanowieniem z dnia 8 maja 2013 r., V ACa 205/13, zagadnienia prawnego:

„Czy złożenie przez osobę uprawnioną do zachowku wniosku o stwierdzenie nabycia spadku na podstawie ustawy przerywa bieg okreś-

lonego w art. 1007 § 1 i 2 k.c. terminu przedawnienia roszczenia o zachowek w sprawie między spadkobiercami ustawowymi?"
podjął uchwałę:

Złożenie przez uprawnionego do zachowku wniosku o stwierdzenie nabycia spadku na podstawie ustawy przerywa bieg terminu przedawnienia jego roszczenia o zachowek należny od spadkobiercy ustawowego.

(uchwała z dnia 10 października 2013 r., III CZP 53/13, J. Gudowski, I. Gromska-Szuster, Z. Kwaśniewski)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Apelacyjny w Gdańsku postanowieniem z dnia 18 kwietnia 2013 r., V ACa 24/13, zagadnienia prawnego:

„1. Czy nieważny jest weksel własny wystawiony przez osobę prawną, jeżeli w oznaczeniu tej osoby podanym na wekslu brak jest wskazania jej formy organizacyjnej, ale podany jest jej numer rejestru sądowego (KRS)?

2. Czy nieważny jest weksel własny wystawiony przez osobę prawną, jeżeli w oznaczeniu jej nazwy podanej na wekslu znajduje się dopisek wskazujący na rodzaj prowadzonej działalności gospodarczej, który według wpisu w Krajowym Rejestrze Sądowym nie jest częścią firmy tej osoby prawnej?”

podjął uchwałę:

Nie jest nieważny weksel własny wystawiony przez osobę prawną oznaczoną z pominięciem określenia jej formy prawnej, ale z podaniem numeru w Krajowym Rejestrze Sądowym, a także weksel własny wskazujący przedmiot działalności gospodarczej wystawcy, niebędący częścią jego firmy.

(uchwała z dnia 10 października 2013 r., III CZP 54/13, J. Gudowski, I. Gromska-Szuster, Z. Kwaśniewski)

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Gliwicach postanowieniem z dnia 28 maja 2013 r., X Gz 93/13, zagadnienia prawnego:

„Czy wniesienie sprzeciwu od nakazu zapłaty wydanego w elektronicznym postępowaniu upominawczym powoduje konieczność uzupełnienia 3/4 opłaty sądowej od pozwu?

w przypadku odpowiedzi pozytywnej na to pytanie,

czy pobranie tej części opłaty następuje na podstawie art. 505³⁷ § 1 k.p.c., czy też na podstawie art. 130³ § 2 k.p.c. w orzeczeniu kończącym sprawę w instancji?”

podjął uchwałę:

W razie wniesienia sprzeciwu od nakazu zapłaty wydanego w elektronicznym postępowaniu upominawczym opłata sądowa od pozwu nie podlega uzupełnieniu.

(uchwała z dnia 10 października 2013 r., III CZP 56/13, J. Gudowski, I. Gromska-Szuster, Z. Kwaśniewski)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Toruniu postanowieniem z dnia 29 maja 2013 r., VIII Cz 179/13, zagadnienia prawnego:

„Czy na podstawie art. 394² § 1 k.p.c. zażalenie przysługuje na postanowienie sądu drugiej instancji, w przedmiocie orzeczenia o kosztach postępowania zażaleniowego?”

podjął uchwałę:

Na postanowienie sądu drugiej instancji w przedmiocie orzeczenia o kosztach postępowania zażaleniowego zażalenie nie przysługuje.

(uchwała z dnia 10 października 2013 r., III CZP 61/13, J. Gudowski, I. Gromska-Szuster, Z. Kwaśniewski)

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Apelacyjny w Warszawie postanowieniem z dnia 29 maja 2013 r., VI ACz 1135/13, zagadnienia prawnego:

„Czy postanowienie Sądu I instancji rozpoznające skargę na orzeczenie referendarza sądowego na podstawie art. 398²³ k.p.c. podlega dyspozycji art. 380 w zw. z art. 397 § 2 k.p.c. jako orzeczenie, od którego nie przysługiwało zażalenie?”
podjął uchwałę:

Postanowienie wydane w wyniku rozpoznania skargi na orzeczenie referendarza sądowego nie podlega rozpoznaniu na podstawie art. 380 w związku z art. 397 § 2 k.p.c.

(uchwała z dnia 10 października 2013 r., III CZP 61/13, J. Gudowski, I. Gromska-Szuster, Z. Kwaśniewski)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Legnicy postanowieniem z dnia 21 marca 2013 r., II Cz 65/13, zagadnienia prawnego:

„Czy wystąpienie przez wspólnotę mieszkaniową z pozwem przeciwko członkowi tej wspólnoty o zapłatę sumy pieniężnej z tytułu obciążających takiego członka kosztów na rzecz wspólnoty, wynikających z art. 13 ustawy z dnia 24 czerwca 1994 r. o własności lokali (tekst jednolity: Dz.U. z 2000 r. Nr 80, poz. 903 ze zm.), stanowi czynność przekraczającą zakres zwykłego zarządu w rozumieniu art. 22 ust. 2 tej ustawy?”
podjął uchwałę:

Wystąpienie przez wspólnotę mieszkaniową z pozwem przeciwko członkowi tej wspólnoty o zapłatę sumy pieniężnej z tytułu obciążających takiego członka kosztów na rzecz wspólnoty, stanowi czynność zwykłego zarządu w rozumieniu art. 22 ust. 1 ustawy

z dnia 24 czerwca 1994 r. o własności lokalu (jedn. tekst: Dz.U. z 2000 r. Nr 80, poz. 903 ze zm.).

(uchwała z dnia 18 października 2013 r., III CZP 42/13, G. Misiurek, M. Romańska, B. Ustjanicz)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Lublinie postanowieniem z dnia 17 kwietnia 2013 r., II Cz 207/13, zagadnienia prawnego:

„Od którego z uczestników postępowania egzekucyjnego w przypadku umorzenia postępowania egzekucyjnego z innych przyczyn niż wskazane w art. 49 ust. 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (tekst jedn. Dz.U. z 2011 r. Nr 231, poz. 1376 ze zm.) komornik winien pobrać opłatę, o której mowa w art. 53a ust. 2 tej ustawy?”
podjął uchwałę:

Komornik pobiera opłatę przewidzianą w art. 53a ust. 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (jedn. tekst: Dz.U. z 2011 r. Nr 231, poz. 1376 ze zm.) od wierzyciela.

(uchwała z dnia 18 października 2013 r., III CZP 57/13, G. Misiurek, M. Romańska, B. Ustjanicz)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Apelacyjny w Krakowie postanowieniem z dnia 19 lutego 2013 r., I ACz 111/13, zagadnienia prawnego:

„Czy ramami kontroli wstępnej pozwu, w zakresie wykonania obowiązku fiskalnego wniesienia opłaty sądowej w wymaganej wysokości od zgłoszonych w nim kumulatywnie roszczeń, w tym takich, które mają odmienny wzajemnie rodzajowo charakter i – przy tożsamej dla obu podstawie faktycznej wskazanej przez powoda – są oparte na odręb-

nych podstawach normatywnych (art. 249 § 1 i 252 § 1 ustawy z dnia 15 września 2000 r. Kodeks spółek handlowych, Dz.U. z 2000 r. Nr 94 poz. 1037 ze zm.), objęta jest ocena poprawności prawnej wskazania jednego z nich jako ewentualnego?”

podjął uchwałę:

Dopuszczalność zgłoszenia w pozwie żądania ewentualnego obok żądania zasadniczego nie podlega kontroli w ramach badania skuteczności wniesienia pozwu (art. 130 k.p.c.).

(uchwała z dnia 18 października 2013 r., III CZP 58/13, G. Misiurek, M. Romańska, B. Ustjanicz)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Poznaniu postanowieniem z dnia 17 czerwca 2013 r., II Cz 574/13, zagadnienia prawnego:

„Czy po uchyleniu nakazu zapłaty wydanego w elektronicznym postępowaniu upominawczym i przekazaniu sprawy do sądu właściwego na podstawie przepisu art. 505³⁴ § 1 k.p.c. w zw. z art. 502¹ § 1 k.p.c. i art. 499 pkt 4 k.p.c. niewskazanie przez powoda – na wezwanie Przewodniczącego – aktualnego adresu zamieszkania pozwanego winno skutkować umorzeniem postępowania na podstawie art. 505³⁷ § 1 zd. 2 k.p.c., czy też jego zawieszeniem, na podstawie art. 177 § 1 pkt 6 k.p.c.?”

podjął uchwałę:

Po uchyleniu nakazu zapłaty wydanego w elektronicznym postępowaniu upominawczym i przekazaniu sprawy do sądu właściwego na podstawie art. 505³⁴ § 1 w związku z art. 502¹ § 1 i art. 499 pkt 4 k.p.c. sąd – stosując art. 505³⁷ § 1 k.p.c. w brzmieniu obowiązującym do dnia 6 lipca 2013 r. – może zawiesić postępowanie bez wzywania powoda do wskazania właściwego adresu pozwanego (art. 177 § 1 pkt 6 k.p.c.).

(uchwała z dnia 18 października 2013 r., III CZP 63/13, G. Misiurek, M. Romańska, B. Ustjanicz)

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Apelacyjny w Katowicach postanowieniem z dnia 28 czerwca 2013 r., V ACz 400/13, V ACz 401/13, zagadnienia prawnego:

„Czy możliwy jest upadek udzielonego zabezpieczenia, w oparciu o art. 754¹ k.p.c., przed datą w której można stwierdzić prawomocność orzeczenia uwzględniającego roszczenie, które podlega zabezpieczeniu?”

podjął uchwałę:

Upadek zabezpieczenia roszczenia pieniężnego następuje w terminie określonym w art. 754¹ k.p.c., liczonym od uprawomocnienia się orzeczenia uwzględniającego to roszczenie, chyba że sąd postanowi inaczej.

(uchwała z dnia 18 października 2013 r., III CZP 64/13, G. Misiurek, M. Romańska, B. Ustjanicz)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Rzecznika Ubezpieczonych we wniosku z dnia 23 maja 2013 r., RU/119/TML/13, zagadnienia prawnego:

„Czy roszczenie do Ubezpieczeniowego Funduszu Gwarancyjnego o naprawienie szkody wyrządzonej w okolicznościach uzasadniających odpowiedzialność cywilną posiadacza pojazdu mechanicznego lub kierującego pojazdem mechanicznym, a nie ustalono ich tożsamości (art. 98 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych, Dz.U. z 2013 r. poz. 392), może ulegać przedawnieniu w terminie, o którym mowa w art. 442¹ § 2 k.c.?”

podjął uchwałę:

Roszczenie pokrzywdzonego o naprawienie szkody, wynikłej ze zbrodni lub występku, wyrządzonej w okolicznościach uzasadniających odpowiedzialność cywilną posiadacza pojazdu mechanicznego lub kierującego pojazdem mechanicznym, których toż-

samości nie ustalono (art. 98 ust. 1 pkt 1 i 2 w związku z art. 109a ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych, jedn. tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 392 ze zm.), przedawnia się na podstawie art. 442¹ § 2 k.c.

(uchwała składu siedmiu sędziów z dnia 29 października 2013 r., III CZP 50/13, T. Ereciński, J. Górowski, J. Gudowski, Z. Kwaśniewski, A. Owczarek, A. Piotrowska, K. Tyczka-Rote)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Szczecinie postanowieniem z dnia 5 marca 2013 r., II Ca 729/12, zagadnienia prawnego:

„Czy art. 199 k.c. może stanowić podstawę zezwolenia na zawarcie umowy sprzedaży nieruchomości na podstawie art. 32 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997r. o gospodarce nieruchomościami (Dz.U. z 2004 r. Nr 261, poz. 2603) jako czynności przekraczającej zakres zwykłego zarządu nieruchomością wspólną w ramach wspólnoty mieszkaniowej, w której liczba wyodrębnionych lokali wraz z lokalami niewyodrębnionymi, należącymi do dotychczasowego właściciela jest większa niż siedem w sytuacji, gdy wiąże się to z koniecznością złożenia oświadczeń wiedzy i woli poszczególnych współużytkowników wieczystych?”

odmówił podjęcia uchwały.

(postanowienie z dnia 18 października 2013 r., III CZP 60/13, G. Misiurek, M. Romańska, B. Ustjanicz)

ZAGADNIENIA PRAWNE PRZEDSTAWIONE DO ROZSTRZYgniĘCIA

III CZP 82/13

„Czy w użytym w art. 81 ustawy z dnia 14 lutego 1991 roku – Prawo o notariacie (tekst jedn. Dz.U. z 2008 r. Nr 189, poz. 1158 ze zm.) określeniu »sprzeczna z prawem« zawiera się także czynność notarialna sprzeczna z zasadami współżycia społecznego?»

(postanowienie Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 30 sierpnia 2013 r., IACa 212/13, K. Polańska-Farion, D. Markiewicz, B. Świerczakowski)

Znaczenie pojęcia sprzeczności z prawem, użytego w art. 81 Pr.not. wydaje się różnić od pojęcia sprzeczności z przepisami prawa lub sprzeczności z ustawą, którym posłużono się w art. 58 § 1 k.c. Brakuje zgody co do tego, czy notariusz, obowiązany do czuwania nad należywym zabezpieczeniem praw i słusznym interesów stron, może na tej podstawie odmówić dokonania czynności notarialnej ze względu na jej sprzeczność z zasadami współżycia społecznego, podnosi się bowiem, że stosowanie tej klauzuli generalnej objęte jest wyłączną kompetencją sądów. Poprzednio obowiązujące przepisy (art. 64 ustawy z dnia 27 października 1933 r. – Prawo o notariacie, art. 22 ustawy z dnia 25 maja 1951 r. – Prawo o notariacie oraz art. 50 ustawy z dnia 24 maja 1989 r. – Prawo o notariacie) pozwalały notariuszowi odmówić dokonania czynności notarialnej sprzeciwiającej się – odpowiednio – dobrem obyczajom, naruszającej zasady współżycia społecznego w Państwie

Ludowym oraz sprzecznej z zasadami współżycia społecznego. Odpowiednika takiego nie ma w obowiązującym art. 81 Pr.not.

R.B.

*

III CZP 84/13

„Czy dopuszczalne jest przełanie przez właściciela lokalu na rzecz wspólnoty mieszkaniowej uprawnień przysługujących mu wobec sprzedawcy lokalu w związku z wadami fizycznymi nieruchomości wspólnej?”

(postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 czerwca 2013 r., I CSK 576/12, T. Wiśniewski, A. Piotrowska, K. Zawada)

Notka:

Postanowieniem z dnia 19 czerwca 2013 r. Sąd Najwyższy przedstawił zagadnienie prawne do rozstrzygnięcia składowi siedmiu sędziów Sądu Najwyższego. Zagadnienie to zostało omówione w „Izbie Cywilnej” 2013, nr 9, s. 22.

*

III CZP 85/13

„Czy jest dopuszczalne nadanie klauzuli wykonalności aktowi notarialnemu, w którym dłużnik złożył oświadczenie o poddaniu się w trybie art. 777 § 1 pkt. 4 k.p.c. egzekucji co do świadczeń alimentacyjnych?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 5 września 2013 r., VI Cz 547/13, E. Trybulska-Skoczelaś, K. Bujok, B. Kosieradzka)

Sąd Okręgowy wskazał, że za brakiem możliwości nadania klauzuli wykonalności umowie alimentacyjnej przemawia specyficzny charakter prawny takiej umowy. Umowa tego rodzaju jest znacząco odmienna od klasycznych umów cywilnoprawnych; swoboda działania stron przy jej zawieraniu jest znikoma, ponieważ strony muszą uwzględnić bezwzględ-

dnie obowiązujący charakter norm regulujących obowiązek alimentacyjny. Stosunek alimentacyjny nie jest klasyczną relacją między wierzycielem a dłużnikiem, gdyż alimenty mają służyć pokrywaniu usprawiedliwionych potrzeb uprawnionego, a na podstawie jednostronnego oświadczenia złożonego w oparciu o art. 777 § 1 pkt 4 k.p.c. nie można stwierdzić, czy wysokość alimentów wskazywana przez zobowiązanego pokryje usprawiedliwione potrzeby uprawnionego i czy odpowiada możliwościom zarobkowym zobowiązanego. Co więcej, wątpliwe wydaje się przekazanie notariuszowi wyłącznej kompetencji do badania zgodności z prawem umowy alimentacyjnej przy jednoczesnym pozbawieniu tej kompetencji sądu orzekającego w postępowaniu klauzulowym. Prowadziłoby to do ustalenia obowiązku alimentacyjnego bez jakiegokolwiek weryfikacji ze strony sądu bezwzględnych ustawowych przesłanek warunkujących obowiązek alimentacyjny.

Jak zauważył Sąd drugiej instancji, klauzula wykonalności stanowi niejako zezwolenie sądu, a wręcz polecenie przeprowadzenia egzekucji w sposób wynikający z treści tytułu egzekucyjnego. Skoro sąd udziela takiego zezwolenia, to wątpliwe wydaje się, aby dokonywał tego bez kontroli merytorycznej wtedy, gdy tytuł ten nie pochodzi od sądu i umowa objęta tym tytułem wymaga szczególnych bezwzględnych elementów.

Z drugiej strony, skoro w postępowaniu klauzulowym sąd nie jest uprawniony do badania zasadności i wymagalności obowiązku objętego tytułem egzekucyjnym, to klauzula wykonalności nadana aktowi notarialnemu, w którym dłużnik poddał się egzekucji na podstawie art. 777 § 1 pkt 4 k.p.c. będzie miała jedynie charakter deklaratoryjny, a nie konstytutywny. Tym samym sąd będzie uprawniony wyłącznie do zbadania, czy akt notarialny został sporządzony zgodnie z art. 92–94 ustawy z dnia 14 lutego 1991 r. – Prawo o notariacie (jedn. tekst: Dz.U. z 2008 r. Nr 189, poz. 1158 ze zm.). Ocena treści oraz istnienia tytułu prawnego nie należy do przedmiotu postępowania klauzulowego, które nie służy kontroli poprawności powstania tytułu egzekucyjnego oraz legalności złożenia przed notariuszem oświadczenia woli przez dłużnika (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 7 marca 2008 r., III CZP 155/07, OSNC 2009, nr 3, poz. 42).

A.T.

III CZP 86/13

„Czy w sprawie o podział majątku wspólnego podlegają rozliczeniu, pobrane przez jednego z byłych małżonków po ustaniu wspólności ustawowej małżeńskiej, dopłaty unijne do gruntów rolnych stanowiących majątek wspólny byłych małżonków, przyznane w ramach wsparcia bezpośredniego oraz z tytułu wspierania gospodarowania na obszarach górskich i innych obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Białymstoku z dnia 20 września 2013 r., II Ca 501/13, B. Suter, G. Wołosowicz, A. Czech)

Sąd drugiej instancji podniósł, że Sąd Najwyższy nie zajął dotychczas jednoznacznego stanowiska w przedmiocie objętym zagadnieniem prawnym, choć problem dopłat unijnych pojawiał się już w rozpoznawanych sprawach (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 15 kwietnia 2011 r., II CSK 430/10, niepubl., i z dnia 17 listopada 2011 r., IV CSK 93/11, niepubl.).

Zdaniem Sądu Okręgowego, rozliczenie dopłat unijnych pobranych przez jednego z byłych małżonków po ustaniu wspólności ustawowej małżeńskiej byłoby możliwe przy przyjęciu, że dopłaty te stanowią pożytki cywilne z gruntów rolnych, jednakże dopłaty unijne nie mogą być uznane za takie pożytki, są nimi bowiem dochody, które rzecz przynosi na podstawie stosunku prawnego (art. 53 § 2 k.c.), a dopłata unijna nie jest pochodną stosunku prawnego. Zakładając, że dopłaty unijne do gruntów rolnych nie są pożytkami cywilnymi z nieruchomości rolnych, należy uznać, iż dopłaty te pobrane przez jednego z byłych małżonków po ustaniu wspólności ustawowej małżeńskiej w ogóle nie podlegają rozliczeniu w sprawie o podział majątku wspólnego.

Można również przyjąć, że dopłaty pobrane przez jednego z byłych małżonków po ustaniu wspólności ustawowej małżeńskiej podlegają rozliczeniu jako element dochodu brutto, który przynosi gospodarstwo rolne, ewentualnie jako czynnik kształtujący wysokość czynszu dzierżawnego, który w przypadku konkretnego gospodarstwa byłby obiektywnie usprawiedliwiony. Pomimo że dopłaty są wypłacane wnioskującemu o nie rolnikowi, to ich celem jest zapewnienie wsparcia dochodów oraz zapewnienie odpowiedniego poziomu życia nie tylko tego rolnika,

ale również jego całej rodziny, w tym współmałżonka, aby zachować grunty rolne stanowiące ich majątek wspólny. W sytuacji zatem, w której jeden z byłych małżonków po ustaniu wspólności ustawowej małżeńskiej otrzymał dopłaty unijne do gruntów rolnych stanowiących majątek wspólny byłych małżonków, był on zobowiązany do rozliczenia się z byłym współmałżonkiem, aby także jemu zapewnić odpowiedni poziom życia. Warunkiem rozliczenia tych dopłat unijnych jest przy tym to, aby drugi małżonek brał udział w nakładach warunkujących ich uzyskanie.

Sąd Okręgowy wskazał również na pogląd, że dopłaty unijne pobrane przez jednego z małżonków po ustaniu wspólności ustawowej małżeńskiej, jako przysługujące posiadaczowi nieruchomości rolnych, stanowią składnik majątku osobistego tego małżonka, w ocenie Sądu jednak brak argumentów przemawiających za trafnością tego stanowiska.

A.T.

*

III CZP 87/13

„Czy wykonywanie uprawnień wynikających z decyzji wydanej na podstawie art. 35 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczenia nieruchomości (jedn. tekst: Dz.U. z 1974 r. Nr 10, poz. 64 ze zm.) stanowiącej tytuł prawny do ich wykonywania, prowadzi do nabycia przez zasiedzenie służebności gruntowej odpowiadającej treścią służebności przesyłu?”

(postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 28 maja 2013 r., V CSK 276/12, K. Strzelczyk, A. Kozłowska, B. Ustjanicz)

Wątpliwości Sądu Najwyższego wiążą się z oceną charakteru prawnego i skutków uregulowania ujętego w art. 35 ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczenia nieruchomości. Przepis ten w ust. 1 stanowił, że organy administracji państwowej, instytucje i przedsiębiorstwa państwowe mogą za zezwoleniem organu do spraw wewnętrznych prezydium powiatowej rady narodowej zakładać i przeprowadzać na nieruchomościach – zgodnie z zatwierdzoną lokalizacją szczegółową – ciągi drenażowe, przewody służące do przesyłania

płynów, pary, gazów, elektryczności oraz urządzenia techniczne łączności i sygnalizacji, a także inne podziemne lub nadziemne urządzenia techniczne niezbędne do korzystania z tych przewodów i urządzeń. W ust. 2 przewidywał, że osobom upoważnionym przez właściwy organ, instytucję lub przedsiębiorstwo państwowe przysługuje prawo dostępu do tych przewodów i urządzeń w celu wykonywania czynności związanych z ich konserwacją.

W orzecnictwie Sądu Najwyższego skutki prawne decyzji administracyjnej wydanej w okolicznościach wskazanych w art. 35 powołanej ustawy są kwalifikowane jako ograniczenie prawa własności nieruchomości mające źródło w ustawie (art. 140 k.c.), wynikłe z obowiązku znoszenia stanu faktycznego ukształtowanego przebiegiem urządzeń przez sferę, w której było lub mogło trwać wykonywanie prawa własności. Rzeczowy charakter tego ograniczenia wydaje się niewątpliwy biorąc pod uwagę nie tylko jego wpływ na kształtowanie zakresu prawa własności, ale i skuteczność powstałego ograniczenia względem każdorazowego właściciela nieruchomości. Nie ma natomiast jednoznacznej wypowiedzi co do kwalifikacji prawnej powstałego stanu z punktu widzenia uprawnień przedsiębiorcy przesyłowego.

Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 20 stycznia 2010 r., III CZP 116/09 (OSNC-ZD 2010, nr C, poz. 92), nie przesądzając charakteru tych uprawnień, stwierdził, że decyzja wydana na podstawie art. 35 ust. 1 powołanej ustawy jest tytułem prawnym dla przedsiębiorcy przesyłowego do stałego korzystania z wymienionej w tej decyzji o nieruchomości.

Ocena, że decyzja stanowi tytuł prawny do stałego korzystania z wymienionej w tej decyzji nieruchomości, a z art. 35 ust. 2 wynika prawo dostępu (ustawowe) do posadowionych na gruncie instalacji, wywołuje pytanie, czy przedsiębiorstwo przesyłowe realizując przysługujące mu uprawnienia może jednocześnie być poczytywane za posiadacza nieruchomości w zakresie służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu, z takim skutkiem, że z upływem terminu przewidzianego w kodeksie cywilnym nabędzie tę służebność przez zasiedzenie.

Jak się wydaje, w dotychczasowym orzecnictwie Sądu Najwyższego nie dostrzeżono przeciwwskazań ku temu, akceptując też pogląd o ist-

nieniu dobrej wiary po stronie przedsiębiorcy przesyłowego legitymującego się decyzją wydaną na podstawie art. 35 ust. 1 powołanej ustawy. Jednakże jeżeli decyzja administracyjna stanowi tytuł prawny dla utrzymywania oznaczonych urządzeń, a z ustawy wynika prawo wstępu na daną nieruchomości (przy czym przyjmuje się, że tytuł ten podlega wpisaniu do księgi wieczystej) i płynące z tego tytułu uprawnienia są tożsame z zakresem posiadania wykonywanego przez posiadacza służebności przesyłowej, to nasuwa się pytanie nie tylko o potrzebę zastąpienia jednego tytułu innym, ale i o dopuszczalność.

S.J.Z.

*

III CZP 88/13

„Czy «pokrzywdzenie» skarżącego orzeczeniem (*gravamen*), względnie interes prawny w zaskarżeniu stanowi przesłankę dopuszczalności środka zaskarżenia, a jeżeli tak, to czy owo pokrzywdzenie (interes prawny) polega na różnicy między zgłoszonym wcześniej żądaniem a żądaniem uwzględnionym w sentencji rozstrzygnięcia, czy też występuje także wtedy, gdy zaskarżone orzeczenie jest wprawdzie zgodne z żądaniem skarżącego jednakże nie zapewnia mu wszystkich możliwych korzyści, mimo użycia właściwie dobranego, przewidzianego przez prawo środka procesowego lub nie jest zgodne z obowiązującymi przepisami, w sposób który podważa jego stabilność?”

(wniosek Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego z dnia 23 października 2013 r., BSA I-4110-3/13)

Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego wskazał, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego wystąpiła rozbieżność odnośnie do roli interesu prawnego w zaskarżaniu orzeczenia. Niektóre składy orzekające Sądu Najwyższego traktują interes prawny w zaskarżaniu orzeczenia jako dodatkową, konieczną przesłankę formalną środka zaskarżenia. Stwierdzenie jej braku skutkuje odrzuceniem danego środka zaskarżenia bez merytorycznej oceny jego zasadności, inne zaś interesu prawnego skarżącego nie postrzegają jako przesłanki dopuszczalności zaskar-

zenia orzeczenia, przyjmując, że jego brak może być jedną z przyczyn oddalenia, a nie odrzucenia wniesionego środka zaskarżenia.

Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego zwrócił uwagę, że w licznych orzeczeniach Sąd Najwyższy wskazywał, iż problematyka, której dotyczy niniejszy wniosek jest bardzo złożona, co stanowi przyczynę rozbieżnych stanowisk w orzecznictwie i literaturze. Mimo że w większości orzeczeń Sąd Najwyższy traktował interes prawny jako przesłankę wniesienia środka odwoławczego, a brak interesu prawnego (*gravamen*) jako przyczynę jego odrzucenia, to treść przypisywana temu pojęciu w poszczególnych orzeczeniach jest zróżnicowana. Jeżeli więc Sąd Najwyższy w powiększonym składzie stwierdzi, że interes prawny jest przesłanką wniesienia środka odwoławczego, to – zdaniem Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego – konieczne wydaje się również rozstrzygnięcie, czy wyraża się on jedynie w różnicy między zgłoszonym wcześniej żądaniem a żądaniem uwzględnionym w sentencji rozstrzygnięcia, czy też występuje także – i w jakich sytuacjach – gdy zaskarżone orzeczenie jest zgodne z żądaniem skarżącego, jednakże nie zapewnia mu wszystkich możliwych korzyści lub nie jest zgodne z obowiązującymi przepisami, w sposób który podważa jego stabilność.

S.J.Z.

*

III CZP 89/13

„Czy dziadkowie małoletniego zgłaszający gotowość pełnienia funkcji rodziców zastępczych są uprawnieni do żądania wszczęcia postępowania nieprocesowego (czynna legitymacja procesowa) w sprawie o ograniczenie rodzicowi władzy rodzicielskiej przez zarządzenie umieszczenia małoletniego w rodzinie zastępczej (art. 109 § 2 pkt 5 kodeksu rodzinnego i opiekuńczego)?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Koszalinie z dnia 8 października 2013 r., VII Ca 629/13, B. Lubner, D. Jarząbek, W. Stawczyk)

Sąd Okręgowy wskazał, że w przedmiotowej kwestii część sądów opiekuńczych przyjmuje, że dziadkom małoletniego, zgłaszającym goto-

wość pełnienia funkcji rodzica zastępczego, przysługuje legitymacja procesowa w formie czynnej. Zwolennicy tego poglądu podnoszą, że stopień pokrewieństwa (art. 61⁷ k.r.o.) oraz zgłaszana gotowość pełnienia funkcji rodzica zastępczego przemawiają nie tylko za przyznaniem dziadkom statusu uczestnika postępowania w ogóle (art. 510 § 1 k.p.c.), ale ponadto uczestnika postępowania, którego wyróżnia uprawnienie do żądania wszczęcia postępowania nieprocesowego (art. 506 k.p.c.).

Inne sądy prezentują z kolei stanowisko opowiadające się za poglądem, że dziadkowie zgłaszający gotowość pełnienia funkcji rodzica zastępczego mogą na podstawie art. 510 k.p.c. zgłosić swój udział w sprawie, nie przysługuje im jednak uprawnienie do żądania wszczęcia postępowania nieprocesowego, którego przedmiotem jest ograniczenie (pozbawienie, zawieszenie) władzy rodzicielskiej. Argumentem za przyjęciem tego stanowiska jest brzmienie art. 47 Konstytucji, który gwarantuje każdemu prawo do ochrony prawnej życia prywatnego i rodzinnego, oraz art. 8 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności

Jak zauważył Sąd Okręgowy, uprawnienie do żądania wszczęcia postępowania nieprocesowego, którego przedmiotem jest ograniczenie (pozbawienie, zawieszenie) władzy rodzicielskiej – ze względu na doniosłość faktycznych i prawnych skutków takiego wszczęcia – powinno mieć oparcie w ustawie. Tymczasem żaden przepis prawa materialnego takiego prawa dziadkom zgłaszającym gotowość pełnienia funkcji rodzica zastępczego nie przyznaje. W związku z tym wniosek dziadków – jeżeli zostanie złożony – może być potraktowany jedynie jako impuls do podjęcia działania przez sąd z urzędu (art. 570 k.p.c.) . Sąd powinien podejmować decyzję w tym przedmiocie z ostrożnością, po wstępnym zbadaniu okoliczności sprawy oraz rozważeniu rzetelności wiadomości (informacji, zawiadomień itp.) mających uzasadniać działanie z urzędu.

Można także twierdzić, że gdyby ustawodawca chciał przyznać dziadkom zgłaszającym gotowość pełnienia funkcji rodzica zastępczego legitymację czynną, unormowałby to zagadnienie wyraźnie, tak jak uczynił to w art. 113⁶ k.r.o. w odniesieniu do kontaktów z małoletnim przez określenie kręgu osób uprawnionych do złożenia wniosku.

A.Z.

GLOSY

prawo cywilne materialne

Radykalna zmiana ustroju gospodarczego, która nastąpiła po 1990 r. może być uznana za „nadzwyczajną zmianę stosunków” w rozumieniu art. 357¹ k.c. Jeżeli z konwersją umowy dokonywaną na podstawie art. 357¹ k.c., łączy się konieczność poniesienia dodatkowych kosztów, to podejmując decyzję o ich rozłożeniu między stronami, sąd powinien uwzględnić przede wszystkim, w interesie której strony dochodzi do zmiany umowy.

(wyrok z dnia 22 kwietnia 2005 r., II CK 594/04, A. Górski, E. Skowrońska-Bocian, D. Zawistowski, OSP 2006, nr 12, poz. 143)

Glosa

Magdaleny Bławat, Glosa 2013, nr 4, s. 48

Glosa jest krytyczna.

Autorka, analizując rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego, skoncentrowała się na problematyce dopuszczalności odwoływania się do pojęcia konwersji w kontekście klauzuli *rebus sic stantibus* przewidzianej w art. 357¹ k.c. W ocenie glosatorki, komentowane orzeczenie stanowi przykład nieściśłego i mogącego prowadzić do nieporozumień postępowania się pojęciem konwersji. Do takiego stanu rzeczy, w ocenie glosatorki, przyczyniła się geneza pojęcia konwersji oraz fakt, że istota

tej instytucji nie została zdefiniowana w prawie polskim. Zdaniem autorki glosy, uzasadniony jest pogląd, że uprawnienie sądu do modyfikacji stosunku umownego między stronami na podstawie 357¹ k.c. nie jest tożsame z zastosowaniem konwersji nieważnych czynności prawnych. W konkluzji glosatorka stwierdziła również, że pojęcie konwersji ma utrwalone znaczenie w języku prawniczym, a używanie tej instytucji jako synonimu dla pojęcia modyfikacji umowy wprowadza zbędny chaos terminologiczny i może powodować istotne wątpliwości natury teoretycznej.

Glosy do komentowanego wyroku napisali również W. Robaczyński (OSP 2006, nr 12, poz. 143) oraz W. Borysiak (Glosa 2009, nr 3, s. 36).

P.G.

*

Sprzedaż nieruchomości przez kościelną osobę prawną osobie świeckiej, bez wymaganego w prawie kanonicznym zezwolenia właściwej władzy kościelnej, stanowi czynność prawną niezupełną (art. 63 k.c.).

(uchwała z dnia 19 grudnia 2008 r., III CZP 122/08, B. Myszka, J. Frąckowiak, Z. Kwaśniewski, OSNC 2009, nr 7–8, poz. 115; OSP 2010, nr 2, poz. 18; BSN 2008, nr 12, s. 7; PPW 2011, nr 3, s. 83; NPN 2008, nr 4, s. 100; Rej. 2009, nr 1, s. 185; Rej. 2009, nr 9, s. 198; Rej. 2010, nr 4, s. 177)

Glosa

Waldemara Jabłońskiego, Przegląd Prawa Wyznaniowego 2013, t. 5, s. 203

Glosa jest krytyczna.

Zdaniem autora, Sąd Najwyższy przy rozstrzyganiu przedstawionego zagadnienia prawnego pominął istotną okoliczność sprawy, w której przedstawiono zagadnienie, tj. że przy umowie sprzedaży kościelna osoba prawna była reprezentowana przez pełnomocnika. Wobec tego zbadania wymagał jedynie zakres umocowania pełnomocnika, rozważania zaś na temat zakresu umocowania organu kościelnej osoby

prawnej były zbędne; jeśli zakres pełnomocnictwa obejmował sprzedaż przedmiotowej nieruchomości, to nie było podstaw do kwestionowania dokonanej z udziałem pełnomocnika czynności prawnej.

Glosator uznał, że Sąd Najwyższy, oceniając skuteczność czynności prawnej dokonanej przez organ kościelnej osoby prawnej, a nie skuteczność czynności prawnej dokonanej przez pełnomocnika, rozpoznał zagadnienie, które nie występowało w sprawie i nie miało znaczenia dla jej rozstrzygnięcia.

Konkludując wyraził pogląd, że nie można uznać za prawidłowe orzeczenia, które powoduje, iż działający w dobrej wierze nabywcy udziałów w nieruchomości podpisując umowę z pełnomocnikiem kościelnej osoby prawnej, w formie zgodnej z prawem, zostali pozbawieni nabytego przez siebie prawa, pomimo braku okoliczności wskazanych w art. 103 § 1 k.c., które uzasadniałyby skuteczne zakwestionowanie dokonanej przez pełnomocnika czynności prawnej.

Glosy do uchwały opracowali również J. Kuźmicka-Sulikowska i P. Machnikowski (OSP 2010, nr 2, poz. 18), A. Januchowski (OSP 2010, nr 2, poz. 18), M. Pietraszewski (Rejent 2010, nr 3, s. 211), A. Pawluk (Rejent 2010, nr 7–8, s. 138), M. Plisiecki (Rejent 2010, nr 7–8, s. 154), T. Kotuk (Lex nr 469163) i B. Rakoczy (Lex nr 469163).

R.C.

*

Naruszenie uprawnienia do korzystania z rzeczy stwarza po stronie współwłaścicieli podstawę żądania dopuszczenia do korzystania z rzeczy wspólnej lub dokonania podziału rzeczy *quo ad usum*. W razie wykazania przesłanek stosowania art. 224 § 2 lub art. 225 k.c. współwłaściciele pozbawieni możliwości korzystania z rzeczy mogą żądać zapłaty wynagrodzenia od tego współwłaściciela, który wyłącznie korzystał w całości lub części z przedmiotu współwłasności.

(wyrok z dnia 23 czerwca 2010 r., II CSK 32/10, H. Pietrkowski, I. Koper, K. Zawada, OSNC-ZD 2011, nr B, poz. 27; Rej. 2011, nr 7–8, s. 197)

Glosa

Michała Niedośpiała, Przegląd Sądowy 2013, nr 10, s. 121

Glosa jest krytyczna.

Autor stwierdził, że wprawdzie uzasadnienie glosowanego orzeczenia dotyczące stosowania przepisów o roszczeniach uzupełniających (art. 224–230 k.c.) do stosunków między właścicielem a posiadaczem zależnym bez tytułu prawnego (bezumowne użytkowanie) jest prawidłowe, jednak błędne jest w części dotyczącej stosowania przepisów o roszczeniach uzupełniających do stosunków między współwłaścicielami. Wskazał, że do wewnętrznych stosunków między współwłaścicielami stosuje się wyłącznie art. 206 i 207 k.c., a nie stosuje się w ogóle przepisów o roszczeniach między właścicielem (współwłaścicielami) a posiadaczem samoistnym lub zależnym (art. 224–230 k.c.).

Za niejasne uznał, czy według Sądu Najwyższego teza obejmuje tylko art. 224 § 2 i art. 225 k.c., czy też art. 224 § 1 oraz art. 226–230 k.c. Glosator stwierdził, że z wykładni gramatycznej wynika, iż obejmuje ona tylko te dwa przepisy (art. 224 § 2 i art. 225 k.c.). W ocenie autora, nie wiadomo jednak, czy według Sądu Najwyższego teza glosowanego orzeczenia dotyczy także stosowania pozostałych roszczeń uzupełniających (art. 224–230 k.c.) do roszczeń między współwłaścicielami. Sprawę tę autor pozostawił otwartą.

E.S.

*

teza oficjalna

Dowód z wyjaśnienia organu administracji publicznej, o którym mowa w art. 224 § 2 k.p.c. powinien mieć formę dokumentu urzędowego (art. 244 § 1 k.p.c.).

teza opublikowana w Przeglądzie Prawa Wyznaniowego

1. Sferą administracyjnoprawną cmentarzy komunalnych objęte są zadania, o których mowa w art. 1 ust. 1 i 2, art. 2 ust. 1, art. 6

ust. 1 i 3, art. 15 ust. 1 ustawy z 1959 r. o cmentarzach. Mają one charakter władczy i załatwiane są w formie właściwej działaniu administracji publicznej, to znaczy w formie decyzji. Cmentarze wyznaniowe – podobnie jak komunalne – wprawdzie są urządzeniami użytku publicznego, mającymi na celu zaspokajanie potrzeb wyznawców danej religii w zakresie chowania zwłok, tym niemniej różnią się od cmentarzy komunalnych tym, że ich podstawowym przeznaczeniem jest chowanie zwłok osób zmarłych, które należały do danego wyznania oraz sprawowanie obrzędów religijnych. Tylko w miejscowościach, w których nie ma cmentarzy komunalnych, zarząd cmentarza wyznaniowego (proboszcz) jest obowiązany umożliwić pochowanie na takim cmentarzu, bez jakichkolwiek dyskryminacji, osób zmarłych innego wyznania lub niewierzących (art. 8 ust. 2 ustawy z 1959 r. o cmentarzach). Obowiązek ten z oczywistych względów nie rozciąga się na obrzędy religijne.

2. „Wykupienie” miejsca na grób (groby) jest stosunkiem cywilnoprawnym charakteryzującym się równorzędnością stron. Zarząd cmentarza (proboszcz parafii) nie występuje w takim stosunku, jako organ administracji publicznej działający w ramach przysługującego mu imperium, a więc w charakterze władczym.

3. Sąd realizując obowiązek równego traktowania stron także w sferze dowodów powinien z dużą ostrożnością korzystać z uprawnienia przewidzianego w art. 224 § 2 k.p.c. Przewidziana w tym przepisie przesłanka zbyteczności rozprawy co do dowodu z wyjaśnień organów administracji publicznej, spełniona jest tylko wtedy, gdy strony mogły się wypowiedzieć przed zamknięciem rozprawy co do okoliczności podlegających stwierdzeniu wspomnianym dowodem i nie były to okoliczności sporne między stronami.

4. W przypadku „dowodu z wyjaśnienia organu administracji publicznej” przyjęć należy, że dowód taki powinien przybrać formę dokumentu urzędowego, o którym stanowi art. 244 § 1 k.p.c., a więc sporządzonego w przepisanej formie oraz o treści z zakresu działania takiego organu. Dokumenty kościelne co do zasady nie stanowią dokumentów urzędowych, gdyż osób prawnych oraz jednostek organizacyjnych Kościoła katolickiego oraz innych koś-

ciołów i związków wyznaniowych nie zalicza się, jak wykazano do organów administracji publicznej.

5. Gdy organ administracji publicznej pozostaje w strukturze organizacyjnej strony procesowej, decyzja o przeprowadzeniu dowodu z wyjaśnień organu w trybie art. 224 § 2 k.p.c. może być podjęta w zasadzie tylko za zgodą strony przeciwnej. W takim przypadku dokument zawierający wyjaśnienie organu niejako wyraża stanowisko samej strony procesowej, a nie budzi wątpliwości, że w takiej sytuacji stronie przeciwnej – zgodnie z zasadą równości – przysługuje prawo do wypowiedzenia się, a nawet przeprowadzenia dowodu zmierzającego do obalenia domniemania prawdziwości okoliczności zaświadczonych w takim dokumencie.

(wyrok z dnia 25 sierpnia 2011 r., II CSK 649/10, H. Pietrzkowski, I. Koper, D. Zawistowski, OSNC 2012, nr 3, poz. 38; MoP 2012, nr 9, s. 476; BSN 2011, nr 11, s. 1; PPW 2012, nr 4, s. 177)

Glosa

Bartosza Rakoczego, Przegląd Prawa Wyznaniowego 2012, nr 4, s. 186

Glosa jest aprobująca.

Autor uznał za trafne wnioski Sądu Najwyższego, jednak krytycznej analizie poddał argumentację, która doprowadziła do stwierdzenia, że proboszcz parafii nie jest organem administracji publicznej.

W przekonaniu glosatora ustalenie, że u podstaw roszczeń powódki leży stosunek cywilnoprawny, może służyć jedynie do oceny roszczeń skierowanych wobec parafii. Skoro chodzi o stosunek cywilnoprawny, to dopuszczalna jest droga sądowa, a to z kolei otwiera możliwość pozwania samej parafii. Ocena natomiast, czy proboszcz jest organem administracji publicznej, powinna odwoływać się do innych argumentów.

Autor zauważył, że doktryna prawa administracyjnego, definiując pojęcie organu administracyjnego, w żadnym wypadku nie odwołuje się do kryterium charakteru stosunku prawnego. Zdaniem glosatora, dla ustalenia, czy proboszcz jest organem administracji publicznej, nie ma znaczenia, czy u podstaw roszczeń powódki leży stosunek cywilnoprawny, czy administracyjnoprawny. Za podstawowe kryterium należy uznać to, czy proboszczowi przyznano kompetencje z zakresu prawa

administracyjnego. W tym względzie analiza ustawy z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych prowadzi do odpowiedzi przeczącej.

Glosator stwierdził ponadto, że art. 224 § 2 k.p.c. nie ma w przedmiotowej sprawie zastosowania, gdyż dotyczy on jedynie wypowiedzi organu administracji publicznej, przybierającej postać dokumentu urzędowego, a takimi dokumentami nie są dokumenty kościelne.

Głosę do wyroku opracował również J. Wilk (Lex nr 960506).

R.C.

*

1. Prawo ochronne na znak towarowy inspirowany nie obejmuje pomysłu ani źródła inspiracji należącego do domeny publicznej.

2. Przesłanka braku uzasadnionych podstaw używania spornego znaku towarowego podlega ocenie w aspekcie nadużycia prawa podmiotowego.

(wyrok z dnia 5 lipca 2012 r., IV CSK 23/12, I Koper, M. Bączyk, A. Owczarek, OSP 2013, nr 7–8, poz. 79)

Glosa

Aleksandry Stachery, Monitor Prawniczy 2013, nr 20, s. 1113

Według glosatorki, na aprobatę zasługuje przyjęte w komentowanym orzeczeniu stanowisko Sądu Najwyższego dotyczące dozwolonego używania oznaczeń opisowych, zgodnie bowiem z art. 156 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 30 czerwca 2000 r. – Prawo własności przemysłowej (jedn.tekst: Dz.U. z 2003 r. Nr 119, poz. 1117 ze zm.), prawo ochronne na znak towarowy nie daje uprawnionemu podstawy do zakazywania używania przez inne osoby w obrocie oznaczeń wskazujących w szczególności na cechy i charakterystykę towarów, ich rodzaj, ilość, jakość, przeznaczenie, pochodzenie czy datę wytworzenia lub okres przydatności. Oznaczeniami opisowymi są znaki wskazujące na sam towar lub znaki, które określają cechy towaru. Niejednokrotnie są to określenia konieczne dla prezentacji danego towaru, dlatego swobodne używanie takich oznaczeń przez przedsiębiorców jest uzasadnione ze względu na

konieczność zapewnienia im niezakłóconego prowadzenia działalności gospodarczej.

Zdaniem glosatorki, poglądy Sądu Najwyższego korespondują ze stanowiskiem prezentowanym w orzeczeniach Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości, w których wskazuje się, że kształty tradycyjnie używane należą do domeny publicznej i jako takie, bez wprowadzenia cech odróżniających, nie mogą być zawłaszczone i uzyskać rejestracji. Autorka stwierdziła, że analizując orzecznictwo unijne można wyróżnić zasady, którymi należy kierować się przy ustaleniu charakteru opisowego znaku. Opisowy charakter mają wyłącznie znaki, które mogą służyć do przekazywania informacji o danym towarze z punktu widzenia przeciętnego odbiorcy. Odbiorcy towarów powinni bez trudu dostrzec związek między rozpatrywanym opisowym znakiem a właściwościami danego towaru. Nie ma przy tym znaczenia, czy daną cechę towaru konkurent mógłby opisać w inny sposób.

Głosę do omawianego wyroku opracowała także J. Buchalska (OSP 2013, nr 7–8, poz. 79).

R.N.

*

Zapisem windykacyjnym mogą być objęte przedmioty majątkowe wymienione w art. 981¹ § 2 k.c. należące do majątku wspólnego małżonków pozostających w ustroju wspólności ustawowej.

(uchwała z dnia 18 lipca 2012 r., III CZP 46/12, J. Gudowski, D. Dończyk, K. Pietrzykowski, OSNC 2013, nr 3, poz. 29, OSP 2013, nr 5, poz. 49; BSN 2012, nr 7, s. 9; Rej. 2012, nr 7–8, s. 215; NPN 2012, nr 2, s. 185; Rej. 2012, nr 11, s. 172; Forum Prawnicze 2012, nr 5, s. 100; Rej. 2013, nr 4, s. 185)

Glosa

Macieja Rzewuskiego, Rejent 2013, nr 9, s. 103

Glosa jest częściowo krytyczna.

Autor zaaprobował stanowisko Sądu Najwyższego co do istoty, wskazując jednak, że zastrzeżenia budzi sposób sformułowania uchwały. Jej

dosłowne odczytanie może, jego zdaniem, prowadzić do wniosku, że zapis windykacyjny obejmujący przedmiot należący do majątku wspólnego małżonków jest ważny, lecz bezskuteczny (ryzyko to, w opinii glosatora, zostało dostrzeżone także w uzasadnieniu uchwały). W konsekwencji, w myśl autora, uchwała powinna stwierdzać, że „zapisem windykacyjnym może być objęta ekspektatywa udziału w przedmiotach majątkowych wymienionych w artykule 981¹ § 2 k.c., należących do majątku wspólnego małżonków pozostających w ustroju wspólności ustawowej”.

Ponadto, zdaniem autora, argumentacja Sądu Najwyższego może zostać uzupełniona o dyrektywę wykładni oświadczeń testatora w sposób zapewniający możliwie pełną realizację jego woli (*in favorem testamenti*). Reguła ta – wraz z zasadą swobody testowania – mogła stwarzać dostateczną podstawę do samodzielnego rozwiązania przez Sąd drugiej instancji problemu, na którego kanwie przedstawił on zagadnienie prawne Sądowi Najwyższemu.

Uchwała była także przedmiotem glosy T. Jasiakiewicza (OSP 2013, nr 5, poz. 49). Omówili ją również: K. Pałka w „Przeglądzie orzecznictwa” (Forum Prawnicze 2012, nr 6, s. 103) oraz E. Stawicka w opracowaniu „Czy przedmiot majątkowy należący w chwili testowania do majątku wspólnego małżonków pozostających w ustroju wspólności ustawowej może zostać objęty zapisem windykacyjnym?” (Pal. 2013, nr 7–8, s. 238).

M.G.

*

Zobowiązanie poręczyciela (avalisty) jest – mimo swej akcesoryjności – zupełnie odrębne i nie mieści się w zobowiązaniu wekslowym. Poręczyciel wekslowy nie jest kolejną osobą zobowiązaną w stosunku zachodzącym między wierzycielem wekslowym i dłużnikiem wekslowym.

(wyrok z dnia 26 września 2012 r., II CSK 3/12, H. Pietrzkowski, I. Koper, W. Pawlak, IC 2013, nr 10, s. 44)

Glosa

Marty Borkowskiej, Glosa 2013, nr 4, s. 73

Autorka glosy podjęła kwestię charakteru prawnego zobowiązania poręczyciela wekslowego; w jakim stopniu jest ono odrębne, a w jakim zależne od zobowiązania wekslowego awalata. W jej ocenie, pogląd o jurydycznej odrębności zobowiązania awalisty zasługuje na aprobatę. Odrębność ta wyraża się przede wszystkim w tym, że zobowiązanie poręczyciela wekslowego jest samodzielne; ma być prawny niezależny od zobowiązań innych dłużników wekslowych. Zdaniem glosatorki, należy zaaprobować stanowisko zaprezentowane przez Sąd Najwyższy, że konstrukcja poręczenia wekslowego akcentuje elementy samodzielności, przy bardzo ograniczonej formalnej akcesoryjności. Skoro może istnieć odpowiedzialność awalisty w razie całkowitego pierwotnego braku odpowiedzialności awalata, to tym bardziej należy przyjąć, że poręczyciel wekslowy odpowiada pomimo zwolnienia z długu dokonanego pomiędzy wierzycielem a osobą, za którą poręczył.

Konkludując autorka glosy stwierdziła, że poręczenie wekslowe należy traktować jako zabezpieczenie *sensu largo*. Instytucja ta służy celowi gwarancyjnemu, który jest osiągnięty przez zaciągnięcie przez awalistę własnego, samodzielnego zobowiązania, cechującego się abstrakcyjnością i brakiem subsydiarności. Był tego zobowiązania, jak wskazała, jedynie w niewielkim stopniu zależy od zobowiązania głównego.

Głosowany wyrok został dostrzeżony przez M. Bączyka w „Przełądzie orzecznictwa” (Monitor Prawa Bankowego 2013, nr 9, s. 42).

P.G.

*

1. Uzyskiwanie przez uprawnionego dochodów ze sprzedaży energii elektrycznej otrzymywanej przez przetworzenie energii wiatrowej za pomocą turbin wiatrowych posadowionych na gruncie oddanym mu – na podstawie stosunku obligacyjnego – do korzystania w celu eksploatacji tych urządzeń nie jest pobieraniem pożytków z rzeczy w rozumieniu art. 693 § 1 k.c.

2. Umowa dająca stronie uprawnienie do uzyskiwania dochodów ze sprzedaży energii elektrycznej otrzymywanej przez przetworzenie energii wiatrowej za pomocą turbin wiatrowych w zamian za okresowe świadczenie pieniężne określone jako procent od wartości sprzedanej energii elektrycznej jest umową nienazwaną, do której, w zakresie w nią nieobjętym, mogą mieć odpowiednie zastosowanie przepisy kodeksu cywilnego o dzierżawie.

(wyrok z dnia 5 października 2012 r., IV CSK 244/12, B. Myszka, M. Romańska, W. Pawlak, OSNC 2013, nr 5, poz. 64; OSP 2013, nr 10, poz. 95; BSN 2013, nr 2, s. 13; MoP 2013, nr 14, s. 765; Rej. 2013, nr 5, s. 165)

Glosa

Łukasza M. Wyszomirskiego, Orzecznictwo Sądów Polskich 2013, nr 10, poz. 95

Glosa ma charakter krytyczny.

Glosator podzielił stanowisko Sądu Najwyższego, że energia elektryczna nie może stanowić pożytku naturalnego ani cywilnego gruntu, na którym znajduje się elektrownia wiatrowa. Uznał, że powietrze jako przedmiot materialny stale występujący nad gruntem jest objęte granicami prawa własności gruntu. Stwierdził, że mimo iż powietrze w stanie wolnym jest dobrem powszechnym i – co do zasady – wyłączonym z obrotu, korzystanie z niego nad gruntem jest wyłącznym uprawnieniem właściciela gruntu. Dodał, że powietrze nie jest rzeczą w rozumieniu prawa cywilnego. Podniósł przy tym, że w zakresie, w jakim powietrze jest wykorzystywane na potrzeby gospodarcze właściciela gruntu, stanowi ono część składową gruntu.

W konkluzji sformułował pogląd, że wykorzystywana w celach gospodarczych energia kinetyczna mas powietrza nad gruntem, napędzająca turbiny siłowni wiatrowej, jest pożytkiem naturalnym gruntu w rozumieniu art. 53 k.c.

Glosowany wyrok został omówiony przez Z. Strusa w „Przeglądzie orzecznictwa” (Pal. 2013, nr 1–2, s. 173).

M.P.

Uchwała o połączeniu spółek nie może zostać uchylona, gdy minie sześć miesięcy od wpisu połączenia do rejestru przedsiębiorców w Krajowym Rejestrze Sądowym.

(wyrok z dnia 7 grudnia 2012 r., II CSK 77/12, B. Myszką, J. Frąckowiak, M. Romańska, OSP 2013, nr 10, poz. 96)

Glosa

Andrzeja Kocha, Orzecznictwo Sądów Polskich 2013, nr 10, poz. 96

Glosa ma charakter częściowo krytyczny.

Komentator zauważył, że zarzut niedopełnienia obowiązków informacyjnych w toku przygotowania uchwały o połączeniu spółek kapitałowych nie musi zawsze być traktowany jako kwestionowanie ustalonego stosunku wymiany akcji i udziałów. Wskazał, że dla wspólnika spółki przejmowanej znajomość wyceny może stanowić przesłankę akceptacji lub odmowy przyzwolenia na połączenie się spółek. Stwierdził następnie, że właściwymi instrumentami podważenia uchwały połączeniowej są powództwo o stwierdzenie nieważności uchwały (art. 252 lub 425 k.s.h.) lub powództwo o uchylenie uchwały (art. 249 lub 422 k.s.h.). Podkreślił jednak, że skuteczne skorzystanie z nich może mieć miejsce jedynie w wyjątkowych sytuacjach.

W dalszej części opracowania autor zakwestionował trafność poglądu Sądu Najwyższego, że niedopuszczalne jest wydanie wyroku uchylającego albo stwierdzającego nieważność uchwały o połączeniu, jeżeli od dnia wpisu połączenia do KRS upłynęło sześć miesięcy, nawet jeśli powództwo było złożone we właściwym czasie, a uchwała była dotknięta wadami. Uznał, że wykładania ta nie znajduje oparcia w przepisach kodeksu spółek handlowych.

M.P.

*

Postanowienie umowy wiążącej spółdzielnię mieszkaniową i jej członka, zgodnie z którym spółdzielnia przed ostatecznym rozliczeniem kosztów budowy może żądać uzupełnienia przez człon-

ka wstępnie ustalonej i wniesionej przez niego wartości wkładu budowlanego, jest bezwzględnie nieważne (art. 58 § 1 w związku z § 3 k.c.) jako sprzeczne z art. 208 § 1 w związku z art. 226 § 3 ustawy z dnia 16 września 1982 r. – Prawo spółdzielcze (jedn. tekst: Dz.U. z 1995 r. Nr 54, poz. 288 ze zm.).

(wyrok z dnia 8 listopada 2012 r., I CSK 199/12, B. Myszka, K. Pietrzykowski, K. Tyczka-Rote, OSP 2013, nr 10, poz. 97)

Glosa

Małgorzaty Bednarek, Orzecznictwo Sądów Polskich 2013, nr 10, poz. 97

Glosa ma charakter krytyczny.

W pierwszej kolejności autorka zgłosiła liczne zarzuty do uzasadnienia komentowanego wyroku, m.in. ograniczenia się do podania rozstrzygnięcia do wiadomości bez merytorycznej podbudowy, zamieszczenia zbędnych wywodów oraz poszukiwania podstawy prawnej dla z góry przyjętego poglądu. Nie zgodziła się również ze stanowiskiem Sądu Najwyższego, że analizowane postanowienie umowy między spółdzielnią mieszkaniową i jej członkiem jest bezwzględnie nieważne. Krytykę argumentowała tym, że teza orzeczenia nie wynika z wykładni językowej i dotknięta jest niekonsekwencjami logicznymi. Zarzuciła ponadto nieracjonalność podjętej decyzji orzeczniczej.

W opozycji do Sądu Najwyższego wyraziła zapatrywanie, że kwestia rat i dopłat do wstępnie wyliczonego wkładu budowlanego stanowi przedmiot normowania statutowego, a milczenie ustawodawcy w sprawie dopłat nie oznacza prawnego zakazu (ani nakazu) korzystania przez spółdzielnie z takiego rozwiązania.

M.P.

*

Wykreślenie spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z Krajowego Rejestru Sądowego po wytoczeniu przez współnika na jej rzecz powództwa na podstawie art. 295 k.s.h. nie uzasadnia

umorzenia postępowania z powodu niedopuszczalności wydania wyroku.

(uchwała z dnia 12 grudnia 2012 r., III CZP 83/12, K. Tyczka-Rote, I. Koper, D. Zawistowski, OSNC 2013, nr 7–8, poz. 82; BSN 2012, nr 12, s. 9; Rej. 2013, nr 3, s. 189; Rej. 2013, nr 8, s. 193)

Glosa

Katarzyny Bilewskiej, Monitor Prawniczy 2013, nr 20, s. 1109

Autorka stwierdziła, że komentowane orzeczenie zasługuje na szczególną uwagę, ponieważ odnosi się do wielu doniosłych teoretycznie problemów związanych z postępowaniem sądowym zainicjowanym wniesieniem przez wspólnika spółki z ograniczoną odpowiedzialnością pozwu o naprawienie wyrządzonej jej szkody na podstawie art. 295 k.s.h. (*actio pro socio*).

Pierwszym zagadnieniem jest status wspólnika w postępowaniu wszczętym na podstawie art. 295 k.s.h. W glosowanej uchwale Sąd Najwyższy przyjął, że wspólnik spółki z ograniczoną odpowiedzialnością jest stroną postępowania o naprawienie szkody wyrządzonej spółce zarówno w znaczeniu formalnym, jak i materialnym. Zdaniem glosatorki, pogląd ten jest nieuzasadniony w świetle brzmienia art. 295 k.s.h., który przewiduje, że: „wspólnik może wnieść powództwo o naprawienie szkody wyrządzonej spółce”, a także zasady odrębności prawnej spółki kapitałowej od jej wspólników. To spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, a nie jej wspólnik, jest podmiotem stosunku prawnego, z którego wynika roszczenie odszkodowawcze, roszczenie to bowiem powstaje w związku ze szkodą wyrządzoną spółce, która ma osobowość prawną i byt prawny odrębny od jej wspólników. Sąd Najwyższy w komentowanej uchwale wadliwie więc utożsamiał interes ekonomiczny wspólnika w uzyskaniu przez spółkę odszkodowania z istnieniem po jego stronie materialnoprawnego roszczenia uzasadniającego stwierdzenie legitymacji materialnoprawnej.

Według glosatorki, wspólnik ma w procesie wszczętym *actio pro socio* jedynie legitymację formalną. Zachodzi zatem tutaj szczególnie przypadek tzw. podstawienia procesowego, nie dochodzi natomiast do przejścia na wspólnika materialnego uprawnienia do odszkodowania.

Kolejnym problemem, który zdaniem autorki wyłonił się na tle komentowanej uchwały, są skutki utraty statusu wspólnika w związku z rozwiązaniem spółki, wykreśleniem jej z rejestru przedsiębiorców i utratą legitymacji procesowej. Glosatorka uznała za trafny pogląd Sądu Najwyższego, że należy dopuścić możliwość odrzucenia pozwu wówczas, gdy sąd nie może ze względu na uwarunkowania formalne postępowania wydać wyroku z powodu braku legitymacji procesowej. W konsekwencji, utrata przez powoda, który wystąpił z *actio pro socio*, w toku procesu, statusu wspólnika, powinna skutkować umorzeniem postępowania na podstawie art. 355 k.p.c.

Glosatorka omówiła także problem legitymacji procesowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w upadłości. W uzasadnieniu komentowanej uchwały Sąd Najwyższy stwierdził, że wszelkie roszczenia spółki w upadłości mogą być dochodzone jedynie przez syndyka, wyłączone zaś jest prowadzenie postępowań zainicjowanych *actio pro socio* przez wspólników spółki w upadłości. Zdaniem autorki, jest to pogląd trafny, a za uznaniem, że syndyk ma wyłączną legitymację procesową w zakresie postępowań dotyczących masy upadłości, zdaje się przemawiać zarówno wykładnia literalna, jak i celowościowa art. 144 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe i naprawcze (tj.: Dz.U. z 2012 r., poz. 1112 ze zm.). Przepis ten wyraźnie stanowi, że syndyk jest wyłącznie legitymowany do prowadzenia wszelkich postępowań dotyczących masy upadłości, i to bez względu na to, kto był w nich powodem lub pozwany, tj. bez względu na to, czy powodem w tych postępowaniach była sama spółka, czy też inna osoba, z mocy przepisu szczególnego posiadająca legitymację do dochodzenia na jej rzecz roszczeń. Rozstrzygające jest to, czy wynik danego postępowania sądowego może mieć wpływ na stan masy upadłości.

Ponadto *actio pro socio* jest subsydiarną skargą wspólnika, uzasadnioną beczynnością zarządu spółki w dochodzeniu roszczeń na jej rzecz i skonstruowaną zasadniczo jako *antidotum* na tę beczynność, która może zaistnieć zwłaszcza w sytuacji konfliktu interesów. W razie upadłości i przejęcia zarządu masą upadłości przez syndyka, czynnik w postaci potencjalnego konfliktu interesów przestaje istnieć, syndyk bowiem jest organem wyłączonym spod wpływów wspólników więk-

szościowych nie dotyczy go konflikt interesów, który uzasadnia istnienie skargi subsydiarnej wspólnika. Nie ma więc powodu, aby w sytuacji upadłości spółki, skarga ta funkcjonowała na zasadach takich, jak w przypadku spółki niebędącej w upadłości.

Uchwałę skomentował także M. Czajkowski (Monitor Prawa Handlowego 2013, nr 2, s. 48).

R.N.

*

Podwyższenie kapitału zakładowego na podstawie dotychczasowych postanowień umowy spółki z ograniczoną odpowiedzialnością może nastąpić przez podwyższenie wartości nominalnej udziałów istniejących lub ustanowienie nowych, z tym że nowe udziały w podwyższonym kapitale mogą być objęte jedynie przez wspólników w stosunku do ich dotychczasowych udziałów.

(uchwała składu siedmiu sędziów z dnia 17 stycznia 2013 r., III CZP 57/12, T. Ereciński, J. Górowski, B. Myszka, H. Pietrkowski, K. Pietrzykowski, K. Strzelczyk, D. Zawistowski, OSNC 2013, nr 6, poz. 69; BSN 2013, nr 1, s. 8; Rej. 2013, nr 2, s. 197; Rej. 2013, nr 4, s. 181; MoP 2013, nr 14, s. 758)

Glosa

Jędrzeja Jerzmanowskiego, Glosa 2013, nr 4, s. 54

Glosa jest aprobująca.

W ocenie glosatora, Sąd Najwyższy słusznie przełamał mocno dotychczas krytykowaną linię orzecniczą, rozpoczętą uchwałą z dnia 15 grudnia 2006 r., III CZP 132/06 (OSNC 2007, nr 10, poz. 148), w zakresie dotyczącym podwyższania kapitału zakładowego w trybie uproszczonym przez podwyższenie wartości nominalnej udziałów dotychczasowych i w konsekwencji uznał to za dopuszczalne. Jednocześnie analizowana uchwała, jak przyznał glosator, podtrzymuje dominującą dotychczas linię orzecniczą dotyczącą niedopuszczalności objęcia nowych udziałów w kapitale zakładowym podwyższonym bez zmiany

umowy spółki w sposób inny aniżeli przez dotychczasowych wspólników, proporcjonalnie do przysługujących im udziałów. Uznanie przez Sąd Najwyższy, że przy podwyższeniu kapitału zakładowego spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w trybie uproszczonym jest możliwe jedynie proporcjonalne objęcie nowych udziałów, oznacza *de facto* postawienie na pierwszym miejscu interesu wspólników mniejszościowych zagrożonych osłabieniem ich udziału w spółce, a tym samym poważną utratą majątku.

W analizowanej uchwale Sądu Najwyższego brakuje, zdaniem glosatora, rozważań dotyczących możliwości zaskarżenia uchwał „podwyższeniowych”, które same w sobie pozwalają na proporcjonalne objęcie nowych udziałów przez dotychczasowych wspólników, ale jednocześnie nie wykluczają nieproporcjonalnego objęcia takich udziałów na etapie wykonawczym (które rzeczywiście potem występuje). W ocenie glosatora, zasadny jest wniosek sformułowany w dorobku orzecznictwa Sądu Najwyższego, że każda sytuacja nieproporcjonalnego objęcia nowych udziałów w kapitale zakładowym podwyższonym w trybie uproszczonym powinna zostać zablokowana na etapie rejestrowym, nawet wówczas, gdy samą uchwałę trudno zakwestionować powództwem o stwierdzenie jej nieważności.

Uchwałę omówiła także Gabrielé van Blommestein w opracowaniu „Skutki prawne nieobjęcia udziału przez wspólnika spółki z o.o. w przypadku podwyższenia kapitału zakładowego bez zmiany umowy spółki” (PPH 2013, nr 10, s. 52).

P.G.

prawo cywilne procesowe

Zapis na sąd polubowny odnosi skutek także wobec cesjonariusza.

(wyrok z dnia 3 września 1998 r., I CKN 822/97, J. Gudowski, S. Dąbrowski, K. Zawada, OSNC 1999, nr 2, poz. 39; OSP 1999, nr 2, poz. 36; BSN 1998, nr 12, s. 12; MoP 1999, nr 2, s. 25)

Glosa

Rafała Kosa, Glosa 2013, nr 4, s. 36

Glosa jest krytyczna.

W glosowanym wyroku Sąd Najwyższy rozstrzygnął problem, czy nabywca singularny uprawnienia (roszczenia) wynikającego z umowy podstawowej jest związany zawartym w niej zapisem na sąd polubowny, który strony zastrzegły dla sporów mogących wyniknąć między nimi z umowy podstawowej. W ocenie autora glosy, teza komentowanego wyroku nie zasługuje na aprobatę, gdyż arbitrażowa droga sądowa nie stanowi elementu wiarytelności. Przepisy art. 509 § 2 oraz art. 513 § 1 k.c. nie uzasadniają objęcia cesjonariusza obowiązkami wynikającymi z zapisu na sąd polubowny zawartego w umowie podstawowej, a brak automatycznego objęcia cesjonariusza zapisem na sąd polubowny, wynikającym z tej umowy, nie powoduje ani wygaśnięcia zapisu na sąd polubowny, ani nie ogranicza swobody zbywalności wiarytelności z umowy podstawowej.

P.G.

*

teza oficjalna

Postępowanie apelacyjne, w którym stroną była osoba nie legitymująca się licencją syndyka, jest nieważne z powodu braku zdolności sądowej (art. 379 pkt 2 k.p.c.) strony.

teza opublikowana w Monitorze Prawniczym

Użyte w art. 144 ust. 1 u.p.u.n. sformułowanie „...jedynie przez syndyka” wymaga ścisłej interpretacji pojęcia „syndyk”, którym można określać wyłącznie osobę fizyczną posiadającą licencję syndyka, a to z mocy art. 157 ust. 1 u.p.u.n. Jedyny wyjątek pozwalający na niewymaganie od syndyka posiadania licencji, ale tylko w określonej ustawą cezurze czasowej, zawarto w art. 541

ust. 1 u.p.u.n., co oznacza rezygnację z wymogu legitymowania się przez syndyka licencją, ale tylko do czasu wydania odrębnej ustawy określającej zasady i tryb wydawania licencji syndyka.

(wyrok z dnia 19 stycznia 2012 r., IV CSK 206/11, K. Strzelczyk, Z. Kwaśniewski, G. Misiurek, OSP 2012, nr 11, poz. 108)

Glosa

Przemysław Feligi, Monitor Prawniczy 2013, nr 19, s. 1055

Glosa jest krytyczna.

Zdaniem autora, nie można zgodzić się ani z tezą głosowanego wyroku, ani z zapatrywaniami wyrażonymi w jego uzasadnieniu, choć ma on doniosłe znaczenie dla teorii i praktyki stosowania prawa. Jest to przykład jednego z rzadkich orzeczeń, które poddaje się krytyce co do każdego przedstawionego poglądu mającego znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy.

Glosator wskazał, że zasadniczą kwestią wymagającą wyjaśnienia jest ustalenie, kim jest syndyk. W uzasadnieniu komentowanego wyroku przyjęto, że w rozumieniu art. 144 ust. 1 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe i naprawcze (jedn. tekst: Dz.U. z 2012 r., poz. 1112 ze zm.) sformułowanie „jedynie przez syndyka” wymaga ścisłej interpretacji pojęcia „syndyk”, którym można określać wyłącznie osobę fizyczną mającą licencję syndyka, o której mowa w art. 157 ust. 1 tej ustawy.

Z tym stanowiskiem nie można się zgodzić, nie uwzględnia ono bowiem tego, że dla określenia pozycji prawnej syndyka znaczenie ma to, iż jest on powoływany i odwoływany mocą orzeczenia. Powołanie jest aktem publicznoprawnym, na mocy którego osobie fizycznej lub spółce prawa handlowego, za ich zgodą, zostają powierzone kompetencje do prowadzenia konkretnego postępowania upadłościowego oraz nałożony na nich zostaje obowiązek podjęcia czynności przewidzianych prawem, w tym czynności procesowych w procesach dotyczących masy upadłości i w procesach niedotyczących masy upadłości. W instytucji syndyka dochodzi do rozróżnienia kwestii prawnej odnoszącej się do jednostki uosabiającej syndyka, którą jest pozasądowy organ postępowania upadłościowego, oraz kwestii prawnej, obejmującej jednostkę

wyznaczoną na syndyka, czyli osobę fizyczną lub spółkę prawa handlowego.

Zdaniem autora, wniosek ten ma znaczenie dla właściwej oceny rozstrzygnięcia Sądu Najwyższego i przedstawionej przez niego argumentacji prawnej. Wbrew stanowisku zawartemu w glosowanym orzeczeniu, należy przyjąć, że stroną w sprawie dotyczącej masy upadłości nie jest osoba sprawująca funkcję syndyka, ale syndyk jako organ skonkretyzowanego właściwego postępowania upadłościowego obejmującego likwidację majątku dłużnika. Wprawdzie art. 157 ust. 1 Prawa upadłościowego i naprawczego stanowi, że syndykiem jest osoba mająca licencję syndyka, lecz *de lege lata* nie jest to sformułowanie prawidłowe. W przepisie tym chodzi o to, że na syndyka może zostać wyznaczona osoba fizyczna, która ma licencję syndyka, natomiast posiadanie licencji syndyka przez osobę fizyczną nie implikuje tego, że jest ona pozasądowym organem konkretnego postępowania upadłościowego. Takie stanowisko prawne uzyska ona z chwilą wyznaczenia jej na syndyka mocą orzeczenia sądu. W przeciwnym wypadku każdy podmiot wpisany na listę syndyków, mający licencję syndyka, mógłby – bez aktu powołania na stanowisko syndyka w konkretnym postępowaniu upadłościowym – prowadzić postępowania dotyczące masy upadłości w imieniu własnym na rachunek upadłego.

Autor uznał także, że negatywnie trzeba ocenić dokonane przez Sąd Najwyższy powiązanie zdolności sądowej syndyka z licencją syndyka. Jego zdaniem, żaden przepis prawa regulujący stanowisko prawne syndyka nie uzależnia istnienia jego zdolności sądowej jako przymiotu strony w postępowaniu sądowym od posiadania przez podmiot wyznaczony na syndyka licencji syndyka.

Kolejnym zagadnieniem, do którego odniósł się glosator, jest dokonane przez Sąd Najwyższy rozróżnienie legitymacji procesowej na legitymację materialną oraz legitymację formalną oraz powiązanie braku zdolności sądowej z brakiem legitymacji formalnej w zakresie skutków procesowych tego powiązania. Autor poddał krytyce dokonanie takiego rozróżnienia. Wskazał, że nie są jasne kryteria podziału legitymacji procesowej na legitymację materialną oraz formalną, dlatego powoływanie się na to rozróżnienie w uzasadnieniach orzeczeń może prowadzić do nieporozumień. Według glosatora, zastosowanie tej dystynkcji nie

jest celowe, gdyż obydwa rodzaje legitymacji procesowej mają taką samą treść, taki sam charakter prawny oraz taka sama jest ich rola w procesie. W tym sensie skutki braku obydwu rodzajów legitymacji procesowej powodują takie same skutki procesowe, czyli oddalenie powództwa, natomiast dla prawa postępowania cywilnego różnicowanie instytucji w procesie jest istotne tylko wtedy, jeżeli ich wyodrębnienie powoduje w nim odmienne skutki procesowe.

Głosę krytyczną do omawianego orzeczenia opracował również F. Zedler (OSP 2012, nr 11, poz. 108).

R.N.

*

W sprawie o wydanie zaświadczenia wykonawcy testamentu (art. 665 k.p.c.) sąd bada istnienie testamentu i jego ważność ze względu na formę.

(uchwała z dnia 18 lipca 2012 r., III CZP 34/12, J. Gudowski, D. Dończyk, K. Pietrzykowski, OSNC 2013, nr 2, poz. 15; BSN 2012, nr 7, s. 8)

Głosa

Macieja Rzewuskiego, Palestra 2013, nr 9–10, s. 181

Głosa ma charakter krytyczny.

Komentator nie podzielił stanowiska Sądu Najwyższego, że brak określenia zakresu kognicji sądu w postępowaniu o wydanie zaświadczenia wykonawcy testamentu przemawia na rzecz ograniczenia badania testamentu jedynie do warunków formalnych. Stwierdził, że wszystkie przesłanki ważności testamentu, zarówno formalne, jak i materialne muszą być badane łącznie. Podniósł, że przepisy postępowania o wydanie zaświadczenia wykonawcy testamentu nie stwarzają podstaw do uznania, iż w tego typu sprawach sąd może ograniczyć badanie jedynie do oceny ważności testamentu rozumianego jako dokument. Dodał, że zapatrywanie to jest zawodne zwłaszcza w przypadku testamentu ustnego.

Jako wadliwy ocenił argument, że wąski zakres kognicji sądu chroni podstawowe interesy spadkobierców. Wskazał ponadto, że przy równoczesnym prowadzeniu postępowania o stwierdzenie nabycia spadku postępowanie o wydanie zaświadczenia powinno być zawieszane do czasu rozstrzygnięcia tej pierwszej sprawy.

Glosy do komentowanej uchwały opracowali także: G. Wolak (Jurysta 2013, nr 1, s. 3) oraz P. Księżak (Rej. 2013, nr 5, s. 134).

M.P.

*

teza oficjalna

Zakwalifikowanie oświadczenia woli jako złożonego pod wpływem błędu wymaga w pierwszej kolejności ustalenia elementów tworzących czynność prawną, do dokonania której prowadziło oświadczenie, a składających się na jej treść.

teza opublikowana w „Glosie”

1. Skorzystanie przez sąd z art. 385 k.p.c. albo z art. 386 § 1–4 k.p.c. przy wydawaniu orzeczenia jest konsekwencją czynności podjętych na wcześniejszych etapach postępowania, nie zaś przyczyną zarzucanej wadliwości rozstrzygnięcia, a zatem nie może być postrzegane jako uchybienie przepisom prawa procesowego, które mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy.

2. O naruszeniu art. 316 § 1 w związku z art. 391 § 1 k.p.c. można by mówić wówczas, gdyby sąd drugiej instancji, wydając orzeczenie, nie uwzględnił zmiany stanu faktycznego bądź prawnego zaistniałej w toku postępowania apelacyjnego.

3. Zakwalifikowanie oświadczenia woli jako złożonego pod wpływem błędu wymaga w pierwszej kolejności ustalenia elementów tworzących czynność prawną, do dokonania której prowadziło oświadczenie, a składających się na jej treść. Skuteczne powołanie się na błąd co do treści czynności prawnej musi być poprzedzone dokonaniem kwalifikacji czynności prawnej – umowy, do

zawarcia której oświadczenie miało prowadzić, a gdyby nie mieściła się ona w ramach nazwanego katalogu umów, konieczne jest przedstawienie jej zasadniczych elementów konstrukcyjnych (typowych dla danego rodzaju kontraktu) i wskazania na te okoliczności, które charakteryzowały konkretną, ocenianą w świetle art. 84 k.c., czynność.

(wyrok z dnia 5 października 2012 r., IV CSK 166/12, B. Myszka, M. Romańska, W. Pawlak; MPPrBank 2013, nr 3, s. 30)

Glosa

Tomasza Czecha, Glosa 2013, nr 4, s. 65

Autor glosy zauważył, że analizowane rozstrzygnięcie jest jedną z pierwszych wypowiedzi Sądu Najwyższego na temat zagadnień prawnych dotyczących transakcji terminowych i pochodnych (w szczególności transakcje opcji walutowych). W związku z tymi transakcjami, jak wynika z przebiegu postępowań sądowych, bardzo często podnosi się zarzuty błędu odnośnie do ich zawarcia (art. 84 k.c.). Jak zauważył glosator, podstawową przesłanką błędu, o której mowa w art. 84 k.c., jest okoliczność, że musi się on odnosić do treści czynności prawnej.

Autor glosy podzielił pogląd Sądu Najwyższego, że ocena tej przesłanki powinna być poprzedzona kwalifikacją danej czynności prawnej, w ramach której złożono zakwestionowane oświadczenie woli, podczas gdy uchylono się od jego skutków prawnych. W dalszej kolejności glosator stwierdził, że analizowane rozstrzygnięcie daje asumpt do analizy, jakie elementy można uznać za składowe treści umowy opcji walutowej na potrzeby ustalenia, czy w konkretnym przypadku występuje błąd relewantny prawnie. Dalej glosator przyznał, że w uzasadnieniu głosowanego wyroku trafnie podkreślono, iż w prawie polskim odmiennie przedstawiają się przesłanki błędu prawnie relewantnego oraz przesłanki odpowiedzialności za naruszenie przedkontraktowych obowiązków informacyjnych.

Jak stwierdził glosator, Sąd Najwyższy trafnie uznał, że przesłanek tych nie należy utożsamiać. Naruszenie obowiązków na etapie przedkontraktowym co do zasady rodzi odpowiedzialność odszkodowawczą (*culpa in contrahendo*). Nie oznacza jednak automatycznie możliwości

uchylenia się od skutków prawnych złożonego oświadczenia woli ze względu na błąd. Naruszenie obowiązków informacyjnych nie jest równoznaczne z wystąpieniem błędu prawnie relewantnego. Glosator przyjął, że Sąd Najwyższy trafnie zauważył, iż naruszenie obowiązków informacyjnych może mieć jednak znaczenie dla oceny przesłanek wynikających z art. 84 § 1 zdanie drugie k.c., jeżeli czynność prawna była odpłatna.

Następnie glosator stwierdził, że w kwestii stosowania dyrektyw MiFID I oraz MiFID II, w zakresie terminowych operacji finansowych, Sąd Najwyższy, pod pozorem wykładni prawspółnotowej, wykreował nowe normy prawne, pogarszając sytuację prawną banków, co – jak stwierdził glosator – stanowiło przekroczenie dopuszczalnych granic wykładni prawspółnotowej. Stwierdził, że Sąd Najwyższy bezzasadnie przesądził, iż w okresie przed implementacją wymienionych dyrektyw występował obowiązek stosowania przez banki przedkontraktowego standardu informacyjnego zbliżonego do wymagań wynikających z tych dyrektyw.

Głosowany wyrok został omówiony przez M. Bączyka w „Przeglądzie orzecznictwa” (Monitor Prawa Bankowego 2013, nr 10, s. 42).

P.G.

ORZECZENIA, KTÓRE ZOSTANĄ OPUBLIKOWANE W OSNC-ZD 2013, NR D

Możliwe jest odwołanie zastrzeżenia przewidzianego w art. 393 § 1 k.c. także w odpowiedniej części.

*(wyrok z dnia 29 marca 2012 r., I CSK 355/11, M. Bączyk,
A. Kozłowska, K. Tyczka-Rote, OSNC-ZD 2013, nr D, poz. 66)*

*

Osoba, na rzecz której prokurator wytacza powództwo, musi mieć zdolność sądową także wtedy, gdy nie wstąpiła do sprawy.

(wyrok z dnia 30 marca 2012 r., III CSK 204/11, B. Myszk, K. Strzelczyk, A. Owczarek, OSNC-ZD 2013, nr D, poz. 67)

*

Przewidziana w art. 48 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz.U. Nr 11, poz. 535, ze zm.) możliwość ustanowienia adwokata z urzędu bez wniosku uczestnika jest obowiązkiem sądu, jeżeli uczestnik postępowania, ze względu na stan zdrowia, nie jest w stanie samodzielnie bronić swoich praw przed sądem.

*(postanowienie z dnia 5 kwietnia 2012 r., II CSK 575/11, A. Górski,
W. Katner, M. Kocon, OSNC-ZD 2013, nr D, poz. 68)*

W celu osiągnięcia skutku przewidzianego w art. 532 k.c. wystarczające jest wystąpienie – na podstawie art. 531 § 2 k.c. – przeciwko dalszemu nabywcy korzyści, która weszła z majątku dłużnika, z powództwem o stwierdzenie bezskuteczności jego czynności; orzeczenie powinno w takim wypadku określać przedmiot, do którego wierzyciel może kierować egzekucję.

(wyrok z dnia 12 kwietnia 2012 r., II CSK 448/11, K. Strzelczyk, M. Szulc, K. Tyczka-Rote, OSNC-ZD 2013, nr D, poz. 69)

*

Do wniesienia powództwa na podstawie art. 6 ust. 2 ustawy z dnia 24 marca 1920 r. o nabywaniu nieruchomości przez cudzoziemców (jedn. tekst: Dz.U. z 2004 r. Nr 167, poz. 758) legitymowany jest Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji, a nie Skarb Państwa reprezentowany przez tego Ministra.

(wyrok z dnia 20 kwietnia 2012 r., III CSK 247/11, K. Pietrzykowski, B. Myszk, M. Szulc, OSNC-ZD 2013, nr D, poz. 70)

*

Odpowiedzialność członków zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością na podstawie art. 299 k.s.h. nie wyłącza ich odpowiedzialności odszkodowawczej na podstawie art. 415 k.c.

(wyrok z dnia 25 kwietnia 2012 r., II CSK 410/11, M. Bącznyk, A. Owczarek, D. Zawistowski, OSNC-ZD 2013, nr D, poz. 71)

*

Badanie zgodności z ustawą uchwały zgromadzenia spółki handlowej obejmuje nie tylko stwierdzenie uchybień popełnionych przy zwołaniu zgromadzenia i podjęciu uchwały, ale także wpływ tych uchybień na treść tej uchwały.

(wyrok z dnia 12 października 2012 r., IV CSK 186/12, J. Frąckowiak, A. Owczarek, H. Wrzeszcz, OSNC-ZD 2013, nr D, poz. 72)

Spadkobierca, który nie złożył w terminie oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku, jest uważany za przyjmującego spadek z dobrodziejstwem inwentarza, jeżeli przynajmniej jeden spadkobierca przyjął spadek z dobrodziejstwem inwentarza (art. 1016 k.c.).

(postanowienie z dnia 20 grudnia 2012 r., III CZP 89/12, D. Dończyk, K. Pietrzykowski, H. Wrzeszcz, OSNC-ZD 2013, nr D, poz. 73)

*

Wyrok oddalający powództwo wydany w sprawie wszczętej na podstawie art. 10 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (jedn. tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 707 ze zm.) przez jednego ze współwłaścicieli nieruchomości w części ułamkowej nie stwarza stanu powagi rzeczy osądzonej w stosunku do wszystkich współwłaścicieli tej nieruchomości.

(postanowienie z dnia 20 grudnia 2012 r., IV CSK 210/12, J. Górowski, Z. Kwaśniewski, A. Owczarek OSNC-ZD 2013, nr D, poz. 74)

*

1. Rozstrzygnięcie kwestii intertemporalnych z zakresu prawa prywatnego międzynarodowego następuje według ogólnych reguł międzyczasowego prawa cywilnego. Od zasady stosowania przepisów ustawy dawnej do zdarzeń zaistniałych podczas jej obowiązywania należy dopuścić wyjątek w stosunku do klauzuli porządku publicznego.

2. Artykuł 1 konwencji dotyczącej kolizji praw w przedmiocie formy rozporządzeń testamentowych, podpisanej w Hadze w dniu 5 października 1961 r. (Dz.U. z 1969 r. Nr 34, poz. 284), nie dopuszcza odesłania przez prawo wskazane na jego podstawie. Na podstawie art. 1 pkt b tej konwencji właściwe jest prawo każdego państwa, którego obywatelstwo spadkodawca miał w chwili miarodajnej według tego przepisu.

(postanowienie z dnia 14 lutego 2013 r., II CSK 294/12, A. Kozłowska, H. Wrzeszcz, K. Zawada, OSNC-ZD 2013, nr D, poz. 75)

Wniosek właściciela lub użytkownika wieczystego o wykup nieruchomości jest skuteczny także wtedy, gdy nie określa kwoty wynagrodzenia, jakie uprawniony zamierza uzyskać od gminy (art. 36 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, jedn. tekst: Dz.U. z 2012 r., poz. 647 ze zm.).

(wyrok z dnia 15 lutego 2013 r., I CSK 305/12, J. Górowski, M. Bączyk, B. Myszk, OSNC-ZD 2013, nr D, poz. 76)

*

Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, utworzona przez gminę, która wniosła aport w postaci użytkowania wieczystego na nieruchomości stanowiącej jej własność, ustanowionego na podstawie ustawy z dnia 10 maja 1990 r. – Przepisy wprowadzające ustawę o samorządzie terytorialnym i ustawę o pracownikach samorządowych (Dz.U. Nr 32, poz. 191 ze zm.), jest niepaństwową osobą trzecią w rozumieniu art. 40 ust. 1 ustawy z dnia 13 maja 1994 r. o stosunku Państwa do Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. Nr 73, poz. 323 ze zm.).

(wyrok z dnia 27 lutego 2013 r., IV CSK 418/12, W. Katner, M. Szulc, B. Ustjanicz, OSNC-ZD 2013, nr D, poz. 77)

*

W razie skazania pozwanego prawomocnym wyrokiem karnym za popełnienie przestępstwa z art. 286 § 1 k.k. w celu osiągnięcia korzyści dla niego i drugiego pozwanego, domniemanie zgodności dokumentu z prawdą (art. 244 § 1 k.p.c.) nie wiąże w zakresie przesłanki świadomości drugiego pozwanego uzyskania korzyści z przestępstwa (art. 422 k.c.).

(wyrok z dnia 27 lutego 2013 r., IV CSK 443/12, W. Katner, M. Szulc, B. Ustjanicz, OSNC-ZD 2013, nr D, poz. 78)

Kara umowna należna za niedochowanie wielkości zatrudnienia przewidzianego w umowie o oddanie przedsiębiorstwa państwowego do odpłatnego korzystania w ramach prywatyzacji bezpośredniej, obliczona na koniec roku kalendarzowego, w którym zostało stwierdzone niższe zatrudnienie średnioroczne od wskazanego umową prywatyzacyjną, dotyczy całego okresu objętego umową i nie odnosi się tylko do tych pracowników, którzy byli zatrudnieni w dniu oddawania przedsiębiorstwa do korzystania (art. 1 ust. 2 pkt 2c oraz art. 39 i nast. ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji, jedn. tekst: Dz.U. z 2002 r. Nr 171, poz. 1397 ze zm.).

(wyrok z dnia 13 marca 2013 r., IV CSK 494/12, G. Misiurek, W. Katner, M. Szulc, OSNC-ZD 2013, nr D, poz. 79)

*

Każdy członek spółdzielni mieszkaniowej ma interes prawny we wniesieniu powództwa o stwierdzenie nieistnienia uchwały walnego zgromadzenia (zebrania przedstawicieli).

(wyrok z dnia 14 marca 2013 r., I CSK 382/12, K. Pietrzykowski, I. Gromska-Szuster, A. Piotrowska, OSNC-ZD 2013, nr D, poz. 80)

*

Sprzeczność uchwały walnego zgromadzenia spółki akcyjnej z dobrymi obyczajami (art. 422 § 1 k.s.h.) występuje wtedy, gdy w obrocie handlowym może ona być uznana za nieetyczną w świetle uczciwości kupieckiej, obejmującej także kryteria ekonomiczne oraz gwarancje niezakłóconego funkcjonowania i rozwoju spółki.

(wyrok z dnia 27 marca 2013 r., I CSK 407/12, B. Myszka, D. Zawistowski, A. Piotrowska, OSNC-ZD 2013, nr D, poz. 81)

Podstawę unieważnienia małżeństwa (art. 12 k.r.o.) mogą stanowić niepsychotyczne zaburzenia psychiczne, jeżeli wywołują taki sam skutek, jak choroba psychiczna.

(wyrok z dnia 5 kwietnia 2013 r., III CSK 228/12, K. Strzelczyk, A. Owczarek, M. Szulc, OSNC-ZD 2013, nr D, poz. 82)

*

Pod rządem art. 32 § 1 i art. 33 pkt 3 k.r.o. w brzmieniu obowiązującym przed wejściem w życie ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 162, poz. 1691) o zaliczeniu nabywanego przedmiotu do majątku wspólnego lub odrębnego małżonków powinno decydować porównanie wielkości środków użytych z każdego z tych majątków. Nabyty przedmiot należało zaliczyć do tego majątku, z którego pochodziła przeważająca część środków.

(postanowienie z dnia 10 kwietnia 2013 r., IV CSK 521/12, B. Myszyka, W. Katner, A. Piotrowska, OSNC-ZD 2013, nr D, poz. 83)

*

Czasowa niedopuszczalność drogi sądowej nie zachodzi w razie zgłoszenia dopiero na etapie postępowania aktualizacyjnego przed sądem powszechnym wartości kolejnych nakładów poniesionych przez użytkownika wieczystego nieruchomości (art. 77 ust. 4 i 6 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami, jedn. tekst: Dz.U. z 2004 r. Nr 261, poz. 2603 ze zm.), które wcześniej nie były objęte wnioskiem rozpoznany przez samorządowe kolegium odwoławcze.

(wyrok z dnia 12 kwietnia 2013 r., IV CSK 613/12, K. Zawada, Z. Kwaśniewski, M. Romańska, OSNC-ZD 2013, nr D, poz. 84)

*

W sprawie o ochronę dóbr osobistych sąd ocenia, czy określona w żądaniu powoda treść, forma i liczba oświadczeń oraz miejsce

i sposób ich publikacji jest odpowiednia do zakresu i sposobu naruszenia dóbr osobistych.

(wyrok z dnia 17 maja 2013 r., I CSK 540/12, M. Bączyk, Z. Kwaśniewski, A. Piotrowska, OSNC-ZD 2013, nr D, poz. 85)

ORZECZENIA, KTÓRE ZOSTANĄ OPUBLIKOWANE W OSNC 2013, NR 12

Decyzja Ministra Sprawiedliwości o przeniesieniu sędziego na inne miejsce służbowe wydana na podstawie art. 75 § 3 w związku z art. 75 § 2 pkt 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (jedn. tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 427) – jeżeli jest zgodna z prawem – wywołuje skutek od chwili doręczenia jej sędziemu.

(uchwała składu siedmiu sędziów z dnia 17 lipca 2013 r., III CZP 46/13, T. Ereciński, T. Bielska-Sobkowicz, J. Górowski, I. Gromska-Szuster, J. Gudowski, T. Wiśniewski, D. Zawistowski, OSNC 2013, nr 12, poz. 135)

*

1. Umorzenie postępowania egzekucyjnego na wniosek wierzyciela powoduje uchylenie wydanego w jego toku postanowienia o przyznaniu wierzycielowi od dłużnika kosztów zastępstwa prawnego (art. 826 k.p.c.).

2. Komornik nie jest uprawniony do badania zasadności złożonego przez wierzyciela tytułu, o którym mowa w art. 770¹ k.p.c.

(uchwała z dnia 8 marca 2013 r., III CZP 1/13, D, Dończyk, J. Frąckowiak, K. Tyczka-Rote, OSNC 2013, nr 12, poz. 136)

*

Zwolnienie od kosztów sądowych udzielone wierzycielowi w postępowaniu egzekucyjnym obejmuje opłatę stałą przewidzianą

w art. 49a ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (jedn. tekst: Dz.U. z 2011 r. Nr 231, poz. 1376 ze zm.). Opłata ta obciąża tymczasowo Skarb Państwa – sąd rejonowy, przy którym działa komornik.

(uchwała z dnia 15 maja 2013 r., III CZP 20/13, K. Tyczka-Rote, J. Górowski, A. Owczarek, OSNC 2013, nr 12, poz. 137)

*

Aktualizacja opłaty rocznej z tytułu użytkowania wieczystego może obejmować wyłącznie całą nieruchomość gruntową, dla której prowadzona jest odrębna księga wieczysta.

(uchwała z dnia 15 maja 2013 r., III CZP 24/13, K. Tyczka-Rote, J. Górowski, A. Owczarek, OSNC 2013, nr 12, poz. 138)

*

1. Przed wejściem w życie art. 305¹–305⁴ k.c. było dopuszczalne nabycie w drodze zasiedzenia na rzecz przedsiębiorcy służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu.

2. Okres występowania na nieruchomości stanu faktycznego odpowiadającego treści służebności przesyłu przed wejściem w życie art. 305¹–305⁴ k.c. podlega doliczeniu do czasu posiadania wymaganego do zasiedzenia tej służebności.

(uchwała z dnia 22 maja 2013 r., III CZP 18/13, J. Gudowski, W. Katner, B. Myszka, OSNC 2013, nr 12, poz. 139)

*

Na postanowienie oddalające wniosek o zagrożenie nakazaniem zapłaty oznaczonej sumy pieniężnej osobie, która nie wykonuje albo niewłaściwie wykonuje obowiązki w przedmiocie kontaktów z dzieckiem (art. 598¹⁵ § 1 k.p.c.), przysługuje zażalenie.

(uchwała z dnia 22 maja 2013 r., III CZP 25/13, J. Gudowski, W. Katner, B. Myszka, OSNC 2013, nr 12, poz. 140)

Wolność działalności gospodarczej nie stanowi dobra osobistego osoby prawnej (art. 23 k.c.) i nie podlega ochronie na podstawie art. 24 w związku z art. 43 k.c.

(wyrok z dnia 5 kwietnia 2013 r., III CSK 198/12, K. Strzelczyk, A. Owczarek, M. Szulc, OSNC 2013, nr 12, poz. 141)

*

W postępowaniu o wykonanie zabezpieczenia, którego podstawę stanowi nakaz zapłaty wydany w postępowaniu nakazowym, komornik ustala na podstawie art. 770 w związku z art. 743 § 1 k.p.c. koszty należne mu jako organowi egzekucyjnemu (opłaty egzekucyjne i wydatki gotówkowe), natomiast sąd orzeka o wszystkich kosztach postępowania zabezpieczającego (art. 745 § 1 k.p.c.).

(postanowienie z dnia 5 kwietnia 2013 r., III CZP 12/13, K. Strzelczyk, A. Owczarek, M. Szulc, OSNC 2013, nr 12, poz. 142)

*

Działka gruntu uwidoczniiona w ewidencji jako droga, która nigdy nie była drogą w rozumieniu art. 4 pkt 2 w związku z art. 2a ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (jedn. tekst Dz.U. z 2007 r. Nr 19, poz. 115 ze zm.), może być przedmiotem zasiedzenia.

(postanowienie z dnia 10 kwietnia 2013 r., IV CSK 514/12, B. Mysza, W. Katner, A. Piotrowska, OSNC 2013, nr 12, poz. 143)

*

1. We wzorcu umowy rachunku bankowego bank może zastrzec, że do wykonania polecenia przelewu wystarczające jest oznaczenie w treści przelewu numeru rachunku oraz nazwy jego posiadacza (beneficjenta przelewu).

2. Zmiana treści umowy rachunku bankowego nie wymaga zmiany regulaminu w sposób wskazany w art. 384¹ k.c.

(wyrok z dnia 11 kwietnia 2013 r., II CSK 456/12, H. Pietrzkowski, M. Bączyk, B. Ustjanicz, OSNC 2013, nr 12, poz. 144)

*

Niedopuszczalne jest ustanowienie hipoteki na części nieruchomości będącej własnością jednej osoby (art. 65 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece, jedn. tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 707 ze zm.)

(postanowienie z dnia 11 kwietnia 2013 r., II CSK 471/12, H. Pietrzkowski, M. Bączyk, B. Ustjanicz, OSNC 2013, nr 12, poz. 145)

*

Właściciele domów jednorodzinnych usytuowanych na osiedlu należącym do spółdzielni mieszkaniowej, niebędący jej członkami, są uprawnieni do korzystania z dróg wewnętrznych łączących osiedle z drogą publiczną.

(postanowienie z dnia 17 kwietnia 2013 r., I CSK 434/12, T. Wiśniewski, K. Strzelczyk, D. Zawistowski, OSNC 2013, nr 12, poz. 146)

*

Podstawą wpisu do księgi wieczystej hipoteki przymusowej są urzędowo poświadczone przez naczelnika urzędu skarbowego odpisy decyzji o określeniu wysokości zobowiązania podatkowego i dowodu doręczenia tej decyzji (art. 626² § 3 k.p.c. w związku z art. 110 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece, jedn. tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 707 ze zm., i art. 35 § 2 lit. b ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa, jedn. tekst: Dz.U. z 2012 r., poz. 749 ze zm.).

(postanowienie z dnia 18 kwietnia 2013 r., II CSK 520/12, I. Koper, K. Pietrzykowski, A. Piotrowska, OSNC 2013, nr 12, poz. 147)

1. W sprawach dotyczących treści aktów stanu cywilnego – rozpoznawanych w postępowaniu nieprocesowym – sąd powinien w szerszym zakresie niż w postępowaniu procesowym korzystać z własnej inicjatywy przy ustalaniu stanu faktycznego, a także dopuszczać dowody nie wskazane przez uczestników (art. 232 *in fine* w związku z art. 13 § 2 k.p.c.).

2. Skarga kasacyjna może być oparta na zarzutach naruszenia art. 328 § 2 w związku z art. 391 § 1 k.p.c.

(postanowienie z dnia 22 maja 2013 r., III CSK 293/12, J. Gudowski, W. Katner, B. Myszka, OSNC 2013, nr 12, poz. 148)

INFORMACJE

Uchwałą Krajowej Rady Sądownictwa medal *Zasłużony dla Wymiaru Sprawiedliwości – Bene Merentibus Iustitiae* otrzymał sędzia Sądu Najwyższego w stanie spoczynku Lech Walentynowicz. Uroczystość wręczenia medalu odbyła się w dniu 12 września w siedzibie Krajowej Rady Sądownictwa. Uczestniczyła w niej także, reprezentując Prezesa Sądu Najwyższego kierującego pracą Izby Cywilnej, sędzia Sądu Najwyższego Iwona Koper.

*

W ramach programu wymiany sędziów, we współpracy z siecią prezesów sądów najwyższych krajów Unii Europejskiej, w dniach od 8 do 21 września 2013 r. przebywał na stażu w Sądzie Najwyższym Francji (*Cour de Cassation*) w Paryżu sędzia Sądu Najwyższego Józef Frąckowiak.

Staż został bardzo dobrze przygotowany. Jego program, który dostarczono zainteresowanemu jeszcze w Polsce, przewidywał nie tylko wiele spotkań w *Cour de Cassation*, ale także wizyty w innych instytucjach związanych z wymiarem sprawiedliwości – w *Conseil d'Etat* (pełniący także funkcję naczelnego sądu do spraw administracyjnych) oraz w *Conseil Constitutionnel* (odpowiednik Trybunału Konstytucyjnego).

Sędzia Józef Frąckowiak miał okazję uczestniczyć w rozprawach i naradach oraz szczegółowo zapoznać się z funkcjonowaniem *Cour de*

Cassation. Dematerializacja procesu orzekania, orzekanie w grupie z reguły kilkunastu sędziów oraz wspaniale zorganizowane zaplecze dokumentacyjnego, jakim jest *Service de documentation, des etudes et du rapport*, to oprócz zwięzłości wyroków (wyrok z uzasadnieniem liczy od 1,5 do 3 stron) najbardziej rzucające się w oczy różnice pomiędzy orzekaniem w polskim Sądzie Najwyższym a działalnością francuskiego *Cour de Cassation*.

*

W dniach 2 i 3 października 2013 r. w Radziejowicach koło Warszawy odbyła się konferencja sędziów Izby Cywilnej, na którą zaproszeni zostali sędziowie Wyższego Sądu Krajowego w Koblencji.

Konferencję otworzył i prowadził Prezes Sądu Najwyższego Tadeusz Erciński, w towarzystwie Prezesa Wyższego Sądu Krajowego w Koblencji Hansa Josepha Graefena.

Pierwszego dnia konferencji uczestnicy wysłuchali wykładów wygłoszonych przez sędziego Wyższego Sądu Krajowego w Koblencji Joachima Dennhardta na temat wpływu Federalnego Trybunału Konstytucyjnego na stosowanie norm prawa materialnego i procesowego przez sądy oraz przez członka Biura Studiów i Analiz Sądu Najwyższego Pawła Grzegorzcyka i asystenta sędziego w Izbie Cywilnej Mateusza Grochowskiego dotyczącego wpływu orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego na prawo cywilne materialne i procesowe w Polsce. Po wykładzie odbyła się żywiota dyskusja, w której wzięli udział sędziowie Sądu Najwyższego Henryk Pietrkowski, Mirosław Bączyk, Krzysztof Strzelczyk, Teresa Bielska-Sobkowicz, Maria Szulc, Mirosława Wysocka, członkowie Biura Studiów i Analiz Karol Weitz, Paweł Grzegorzcyk i Bernard Łukańko oraz sędziowie Wyższego Sądu Krajowego w Koblencji Joachim Dennhardt i Alexandra Haberkamp.

W drugim dniu konferencji wykłady wygłosili: sędzia Wyższego Sądu Krajowego w Koblencji Alexandra Haberkamp na temat odpowiedzialności biura podróży i organizatora imprezy turystycznej za zmarnowany urlop oraz sędzia Sądu Najwyższego Mirosław Bączyk na temat naprawienia szkody w postaci utraconego urlopu w orzecznictwie sądów

polskich. W ciekawej dyskusji udział wzięli sędziowie Sądu Najwyższego Teresa Bielska-Sobkowicz, Henryk Pietrzkowski, Mirosław Bączyk, członek Biura Studiów i Analiz Bernard Łukańko oraz sędziowie Wyższego Sądu Krajowego w Koblencji Joachim Dennhardt i Christoph Syrbe.

Po południu uczestnicy konferencji wysłuchali bardzo interesujących wykładów: sędziego Sądu Najwyższego Henryka Pietrzkowskiego dotyczącego skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego oraz sędziego Wyższego Sądu Krajowego w Koblencji Christopa Syrbe na temat „pozwu” o uchylenie wyroku sądu polubownego. Po wykładach odbyła się żywa dyskusja, w której udział wzięli: Prezes Sądu Najwyższego Tadeusz Ereciński, sędzia Sądu Najwyższego Mirosław Bączyk oraz członek Biura Studiów i Analiz Karol Weitz.

Na zakończenie konferencji Prezes Sądu Najwyższego Tadeusz Ereciński podziękował wszystkim za przybycie i wygłoszenie wykładów, a także za aktywne uczestnictwo w dyskusjach. Wspomniał także, że konferencja odbyła się w symbolicznym czasie, tj. w 24. rocznicę upadku muru berlińskiego, w związku z czym złożył gościom serdeczne życzenia.

*

W dniach 6–19 października 2013 r. sędzia Sądu Najwyższego Mirosław Bączyk przebywał w Federalnym Sądzie Najwyższym Niemiec (*Bundesgerichtshof*) w Karlsruhe w ramach *Programme d'échanges 2013*, organizowanego od kilku lat w ramach współpracy z Siecią Prezesów Sądów Najwyższych Krajów Unii Europejskiej (*Network of the Presidents of Supreme Judicial of the European Union*). Miał okazję szczegółowego zapoznania się z pracą Senatu XI rozpoznającego sprawy z zakresu prawa bankowego i rynku kapitałowego. Uczestniczył w naradach sędziowskich, poznawał bieżące problemy prawne rozstrzygane przez Senat XI, obserwował pracę innych senatów, a także brał udział w wykładach.

Sędzia Mirosław Bączyk zapoznał się także z pracą, znajdującego się w Karlsruhe, Trybunału Konstytucyjnego (*Bundesverfassungsgericht*).

Do dyspozycji sędziego Mirosława Bączyka oddano osobny gabinet oraz umożliwiono mu korzystanie ze zbiorów znakomicie zorganizowanej i wyposażonej biblioteki Sądu Federalnego.

*

W dniu 17 października odbyło się zgromadzenie sędziów Izby Cywilnej poświęcone zaopiniowaniu kandydatury prof. dr. hab. Karola Weitza, który zgłosił się na wolne stanowisko sędziego Sądu Najwyższego w Izbie Cywilnej ogłoszone w obwieszczeniu Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego z dnia 27 czerwca 2013 r. o liczbie, przewidzianych do objęcia, stanowisk sędziego Sądu Najwyższego (M.P. z 2013 r., poz. 565).

Po prezentacji, wysłuchaniu odpowiedzi na zadane pytania oraz dyskusji zgromadzenie wyraziło opinię o kandydacie.

W drugiej części spotkania odbyła się narada robocza, podczas której sędzia Sądu Najwyższego Jacek Gudowski wygłosił wykład na temat uzasadnień orzeczeń Sądu Najwyższego w sprawach cywilnych, wykorzystując swoje prace podjęte w ramach projektu badawczego Instytutu Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk pt. *Uzasadnienie decyzji stosowania prawa*, prowadzonego pod kierunkiem prof. dr hab. Ewy Łętowskiej. Wyniki tych prac zostaną opublikowane w dziele zbiorowym pod tym samym tytułem.

Po wykładzie odbyła się żywa, bardzo ciekawa dyskusja, w której udział wzięli sędziowie Sądu Najwyższego: Henryk Pietrkowski, Teresa Bielska-Sobkowicz, Zbigniew Kwaśniewski, Barbara Myszka, Bogumiła Ustjanicz, Anna Owczarek, Wojciech Katner, Mirosława Wysocka, Tadeusz Wiśniewski oraz Józef Frąckowiak.

Na zakończenie narady Prezes Sądu Najwyższego omówił sprawy bieżące Izby, kilka zdań poświęcając także bezprecedensowemu atakowi Ministerstwa Sprawiedliwości na Sąd Najwyższy w związku z podjęciem uchwały składu siedmiu sędziów z dnia 17 lipca 2013 r., III CZP 46/13.

W części nieoficjalnej z gratulacjami i najlepszymi życzeniami Prezes Sądu Najwyższego Tadeusz Ereciński zwrócił się do sędziów Sądu Najwyższego obchodzących jubileusze długoletniej pracy – Anny Owczarek i Bogumiły Ustjanicz z okazji 40-lecia służby sędziowskiej,

Teresy Bielskiej-Sobkowicz z okazji 35-lecia służby sędziowskiej oraz Kazimierza Zawady z okazji 40-lecia pracy zawodowej.

Jubileusz 45-lecia pracy zawodowej obchodził Prezes Sądu Najwyższego Tadeusz Ereciński, otrzymując z tej okazji najlepsze życzenia i gratulacje od wszystkich sędziów Izby.

*

W październiku jubileusz 30-lecia pracy zawodowej obchodziła Pani Izabella Janke, starszy inspektor sądowy w Wydziale V.

Dane statystyczne – październik 2013

Lp.	Rodzaj spraw	Ruch spraw										
		Pozostało z okresu ubiegłego	Wpłynęło	Załatwiono							Pozostało do rozpoznania	
				Razem	Sposób załatwienia					Inny sposób		
					Podjęto uchwałę	Oddalono	Zmieniono	Uchylono w całości bądź częściowo	Uwzględniono skargę			Odmówiono przyjęcia do rozpoznania
1.	CK	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2.	CSK	1815	383	327	-	20	-	27	-	210	70	1871
3.	CZP, w tym:	29	8	15	12	-	-	-	-	-	3	22
	art. 390 k.p.c.	27	5	13	11	-	-	-	-	-	2	19
	skład 7-miu	2	3	2	1	-	-	-	-	-	1	3
	pełny skład	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4.	CZ	132	38	44	-	19	2	10	-	-	13	126
5.	CO, w tym:	11	70	69	-	5	-	-	-	-	64	12
	art. 401 k.p.c.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	art. 45, 48 k.p.c.	11	70	69	-	5	-	-	-	-	64	12
6.	CSP	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7.	CNP	132	33	32	-	2	-	-	1	5	24	133
8.	CA	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
9.	CN	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
10.	Razem	2119	532	487	12	46	2	37	1	215	174	2164

SPIS TREŚCI

	<i>str.</i>
Uchwały	3
Zagadnienia prawne przedstawione do rozstrzygnięcia	11
Głosy	20
Orzeczenia, które zostaną opublikowane w OSNC-ZD 2013, nr D	44
Orzeczenia, które zostaną opublikowane w OSNC 2013, nr 12	51
Informacje	56
Dane statystyczne	61